

Policy Initiatives Booklet

A5.3

Co-funded by
the European Union

Περίληψη του Έργου

Απέναντι σε περιβαλλοντικές προκλήσεις όπως η υπερθέρμανση του πλανήτη, η ρύπανση, η υπέρμετρη τάση για αστικοποίηση, η αποψίλωση των δασών και η απώλεια της βιοποικιλότητας, φαινόμενα που θέτουν ολοένα και περισσότερο σε κίνδυνο τη ζωή όλων των έμβιων όντων στον πλανήτη μας, καθιστούν την ανάγκη για ευαισθητοποίηση των πολιτών σχετικά με τα περιβαλλοντικά ζητήματα πλέον επιτακτική.

Σε ένα τέτοιο πλαίσιο, η εκπαίδευση ενηλίκων διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην προετοιμασία των πολιτών ώστε να δεχθούν τις μελλοντικές συνθήκες διαβίωσης, καθώς και στην ενθάρρυνσή τους να αναλάβουν ατομική ευθύνη για την προστασία των κοινοτήτων στις οποίες ζουν, ως απάντηση στις παγκόσμιες προκλήσεις.

Η περιβαλλοντική εκπαίδευση και η ευαισθητοποίηση των ενηλίκων μπορούν να ενδυναμώσουν τη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων, να συμβάλουν ουσιαστικά στην ενίσχυση της ικανότητας των διαφόρων κοινοτήτων να προσαρμόζονται σε νέες καταστάσεις και συνθήκες, και να ενδυναμώσουν γυναίκες και άνδρες ώστε να υιοθετήσουν βιώσιμους τρόπους ζωής.

Η περιβαλλοντική εκπαίδευση συμβάλλει στη διαμόρφωση **υπεύθυνων πολιτών** και αποτελεί κλειδί για την πρόοδο των ποικίλων κοινωνιών προς μια βιώσιμη ανάπτυξη. Καθώς οι ανθρώπινες επιδράσεις στο περιβάλλον εντείνονται, απαιτείται μεγαλύτερη προσπάθεια σε επίπεδο κοινότητας.

Ωστόσο, η αντίληψη ότι η ανθρώπινη υγεία δεν μπορεί να προστατευθεί χωρίς την προστασία της βιοποικιλότητας του πλανήτη μας απέχει ακόμη πολύ από το να ληφθεί σοβαρά υπόψη, και πολύ συχνά η προστασία της φύσης θεωρείται δευτερεύων στόχος σε σχέση με την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη.

Το έργο Erasmus+ **«GEA - Μεγαλώνοντας Οικολογικά Ευσυνείδητους Πολίτες»** στοχεύει στο να ενθαρρύνει τους ανθρώπους να επιφέρουν ουσιαστικές αλλαγές στη συμπεριφορά και στις πράξεις τους, ξεκινώντας από την καθημερινή τους ζωή.

Για τον σκοπό αυτό, η ομάδα του GEA σχεδίασε και υλοποίησε ένα σύνολο καινοτόμων και υψηλής ποιότητας εκπαιδευτικών πόρων, που απευθύνονται τόσο σε εκπαιδευτές ενηλίκων όσο και σε εκπαιδευόμενους ενήλικες (ιδίως σε άτομα με κοινωνικοοικονομικά ή/και εκπαιδευτικά μειονεκτήματα). Τελικός στόχος είναι η ενίσχυση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης μεταξύ των ενηλίκων που δεν έχουν πρόσβαση στην τυπική εκπαίδευση, προωθώντας παράλληλα τη σημασία της κοινωνικής και ψηφιακής ένταξης στο πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων.

Το έργο GEA στοχεύει να βοηθήσει τους πολίτες να κατανοήσουν τον αντίκτυπο των περιβαλλοντικών προκλήσεων και να ενισχύσει τον βαθμό του επονομαζόμενου «περιβαλλοντικού γραμματισμού» των ενηλίκων, ενδυναμώνοντας παράλληλα τις τοπικές κοινότητες μέσω της ενεργού περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Το GEA προωθεί την εκπαίδευση για την αλλαγή, ενθαρρύνοντας την ανάπτυξη ενεργών και με κριτική σκέψη πολιτών, καθώς και την υποστήριξη της βιώσιμης ανάπτυξης, επιδιώκοντας τους ακόλουθους συγκεκριμένους στόχους:

- Αύξηση των ευκαιριών για τους ενήλικες να συμμετέχουν ενεργά στις κοινότητές τους μέσα από δράσεις σχετικές με το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή, ενισχύοντας παράλληλα την ικανότητά τους για κριτική σκέψη.
- Ανάπτυξη ενός ανοικτού προγράμματος ηλεκτρονικής μάθησης (e-learning) για εκπαιδευτές/τριες ενηλίκων, με στόχο την ενδυνάμωσή τους ώστε να υποστηρίξουν την κοινοτική συμμετοχή για την προστασία του περιβάλλοντος.
- Δημιουργία ενός συνόλου πόρων για την ενίσχυση της οικολογικής συνείδησης μεταξύ των ενηλίκων.
- Ενθάρρυνση διαδικασιών συλλογικής λήψης αποφάσεων και συνδιαμόρφωσης πολιτικών πρωτοβουλιών για το περιβάλλον, μέσα από την εφαρμογή μιας πολυμερούς προσέγγισης.
- Διασφάλιση ευρείας και βιώσιμης πρόσβασης στα αποτελέσματα του έργου από ενήλικες εκπαιδευόμενους/ες, εκπαιδευτές/τριες, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και υπεύθυνους χάραξης πολιτικών.

Πίνακας Περιεχομένων

Περιεχόμενα

Πληροφορίες Παραδοτέου Έργου	2
Συντονιστής Έργου	2
Ιστορικό Έκδοσης	2
Περίληψη του Έργου	4
Πίνακας Περιεχομένων	5
Πρόλογος	6
Επιλεγμένα τμήματα πολιτικών από 6 χώρες, ταξινομημένα ανά ευρύτερη θεματική ενότητα	7
Εξοικονόμηση Νερού	7
Εξοικονόμηση Ενέργειας	9
«Έξυπνες» αγορές & φαγητό	11
Διαχείριση απορριμμάτων, ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση	12
Ενεργή μετακίνηση & κινητικότητα	15
Μείωση του (ψηφιακού) μας αποτυπώματος άνθρακα	17
Διδάγματα	19
Αποτελέσματα διαβουλεύσεων με τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής	20
Υποστήριξη και δημόσια προβολή	20
Αναδυόμενα προβλήματα και αντιστάσεις	21
Αντίκτυπος και ανάγκες	22
Αποτελέσματα των διαβουλεύσεων με τις τοπικές περιβαλλοντικές επιτροπές	23
Ενημέρωση σχετικά με τις πολιτικές	24
Αναδυόμενα ζητήματα και αντιστάσεις	24
Συμμετοχή της τοπικής κοινότητας στη διαδικασία λήψης αποφάσεων	25
Επαναληψιμότητα των πολιτικών	26
Συστάσεις για πρωτοβουλίες πολιτικής που έχουν σχεδιαστεί από κοινού	27

Πρόλογος

Οι εταίροι του έργου GEA σχεδίασαν το παρόν εγχειρίδιο με σκοπό να βοηθήσουν τους ενήλικες πολίτες να ενισχύουν τις γνώσεις τους σχετικά με το πώς να γίνουν ενεργοί πολίτες και να συμμετέχουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Το εγχειρίδιο επιδιώκει να ενθαρρύνει τις διαδικασίες συλλογικής λήψης αποφάσεων και συνδιαμόρφωσης περιβαλλοντικών πολιτικών σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Για τον σκοπό αυτό, οι εταίροι του έργου GEA προχώρησαν σε ανάλυση των πολιτικών μέτρων, προκειμένου να εντοπίσουν τις σχετικές πρωτοβουλίες πολιτικών και δράσεις που υλοποιούνται στις χώρες που συμμετέχουν στο έργο.

Η έρευνα και ανάλυση αυτών των πολιτικών θα επιτρέψουν στους μελλοντικούς αναγνώστες του εγχειριδίου να κατανοήσουν:

- **Ποιες υφιστάμενες πολιτικές αποσκοπούν στην προστασία του περιβάλλοντος στις χώρες-εταίρους του έργου;**
- **Ποιοι είναι οι κύριοι στόχοι;**
- **Με ποιον τρόπο αναπτύσσονται;**
- **Σε ποιο κοινό απευθύνονται;**
- **Ποια είναι τα θετικά τους αποτελέσματα;**

Οι πολιτικές αυτές κατηγοριοποιούνται σε έξι ευρύτερες θεματικές ενότητες και αφορούν τους ακόλουθους τομείς:

- **Εξοικονόμηση νερού**
- **Εξοικονόμηση ενέργειας**
- **«Έξυπνες» αγορές & φαγητό**
- **Διαχείριση απορριμμάτων, ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση**
- **Ενεργή μετακίνηση & κινητικότητα**
- **Μείωση του (ψηφιακού) μας αποτυπώματος άνθρακα**

Μέσα από την κατανόηση αυτών των πολιτικών, οι αναγνώστες του εγχειριδίου θα μπορούν να αναπτύξουν δικές τους ιδέες και προτάσεις προκειμένου να γίνουν πιο ενεργοί πολίτες στο μέλλον. Παράλληλα, η εμπλοκή διαφόρων ενδιαφερόμενων φορέων συμβάλλει στην κατανόηση του τρόπου με τον οποίο δρουν όσοι συμμετέχουν άμεσα στη διαμόρφωση και εφαρμογή αυτών των πολιτικών. Η συμμετοχή δεκαπέντε φορέων αποτέλεσε σημαντικό μέρος της ανάπτυξης του εγχειριδίου, καθώς προσφέρει πολύτιμες οπτικές και απόψεις των σχετικών υπεύθυνων προσώπων για τα αποτελέσματα κάθε πολιτικής.

Επιπλέον, το εγχειρίδιο αποτελεί μια πρωτοβουλία συν-σχεδίασης. Η ενεργός συμμετοχή των πολιτών και η δημιουργία συζητήσεων στρογγυλής τραπέζης για την ανάλυση των πολιτικών

αυτών, αποτελούν καινοτόμο στοιχείο του εγχειριδίου και επιτρέπουν στους πολίτες να έχουν ουσιαστική συμβολή στο τελικό αποτέλεσμα. Σε κάθε χώρα-εταίρο του έργου πραγματοποιήθηκαν δύο συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης στις οποίες συμμετείχαν πέντε εκπρόσωποι της τοπικής κοινότητας (και δέκα στη Βόρεια Μακεδονία). Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονταν ενήλικες από κοινωνικά ή οικονομικά μειονεκτούσες περιοχές, γονείς, άτομα τρίτης ηλικίας, εκπαιδευτές/τριες ενηλίκων, καθώς και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (CSOs) που δραστηριοποιούνται στην περιβαλλοντική εκπαίδευση. Αυτές οι συζητήσεις εξέτασαν τα πολιτικά μέτρα που είχαν εντοπίσει οι εταίροι του έργου, παρέχοντας στοιχεία “από κάτω προς τα πάνω” στις πολιτικές και, ως εκ τούτου, βελτιώνοντας την ανάλυση που παρέχεται από τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικών, από την οπτική γωνία του πολίτη. Ο συνδυασμός των απόψεων των ενδιαφερόμενων φορέων και των υπευθύνων χάραξης πολιτικής προσδίδει στο εγχειρίδιο μοναδική προστιθέμενη αξία και ταυτόχρονα ενισχύει τον εκπαιδευτικό του αντίκτυπο. Τα ευρήματα της έρευνας και οι συστάσεις που περιλαμβάνονται στο εγχειρίδιο ενδυναμώνουν την προσπάθεια κατά της περιβαλλοντικής ρύπανσης και παρακινούν τους πολίτες να συμμετέχουν ενεργά στην προστασία του περιβάλλοντος.

Επιλεγμένα τμήματα πολιτικών από 6 χώρες, ταξινομημένα ανά ευρύτερη θεματική ενότητα

Το παρόν κεφάλαιο παρουσιάζει επιλεγμένα τμήματα πολιτικών που εντοπίστηκαν στις χώρες-εταίρους κατά τη διάρκεια της έρευνας που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του έργου GEA. Οι πολιτικές επιλέχθηκαν βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων, όπως η καινοτομία, ο αντίκτυπος, η δυνατότητα επαναληψιμότητας, καθώς και ο τρόπος εμπλοκής των πολιτών και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών (CSOs) στη διαδικασία διαβούλευσης και εφαρμογής τους. Το κεφάλαιο αυτό θα βοηθήσει τους αναγνώστες του εγχειριδίου να κατανοήσουν πώς διαμορφώνονται οι πολιτικές και οι δράσεις που στοχεύουν στην προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και ποιοι είναι οι βασικοί στόχοι που αυτές επιδιώκουν. Επιπλέον, θα παρουσιάσει τις ομάδες-στόχους των πολιτικών αυτών και τον αντίκτυπό τους στις τοπικές κοινότητες. Οι επιλεγμένες πολιτικές έχουν ταξινομηθεί σύμφωνα με τις ευρύτερες θεματικές ενότητες που έχουν ήδη οριστεί στο πλαίσιο του έργου, για λόγους ευκολίας και σαφήνειας.

Ο πλήρης κατάλογος των πολιτικών που εντοπίστηκαν είναι διαθέσιμος στην [ιστοσελίδα του έργου GEA](#).

Εξοικονόμηση νερού

Γενικές διατάξεις που περιορίζουν την άντληση νερού από επιφανειακά ύδατα κατά τη διάρκεια περιόδων χαμηλής ροής

Σε απάντηση σε περιόδους ξηρασίας και χαμηλής ροής, η αρμόδια Αρχή Υδάτων (Lower Water Authority) εκδίδει τη γενική διάταξη περιορισμένου χρόνου (Allgemeinverfügung) που περιορίζει ή απαγορεύει την άντληση νερού από ποτάμια, ρέματα και λίμνες. Το 2025, η διάταξη ίσχυσε από τις αρχές Ιουλίου έως το τέλος Σεπτεμβρίου και ήταν άμεσα εκτελεστή.

Τα κύρια στοιχεία της διάταξης περιλάμβαναν την απαγόρευση άντλησης νερού για κοινή χρήση, όπως πότισμα ή άρδευση, με εξαίρεση τη χειροκίνητη άντληση με μικρά δοχεία. Επιπλέον, καθορίστηκαν μειωμένα όρια όγκου (π.χ. -50%) και συγκεκριμένα χρονικά παράθυρα (π.χ. 18:00–08:00) για άντληση με άδεια για παραγωγή τροφίμων, ενώ άλλες αδειοδοτημένες αντλήσεις αναστέλλονταν για τη διάρκεια της διάταξης. Για παραβάσεις προβλέπονταν πρόστιμα σύμφωνα με τη νομοθεσία για τα ύδατα.

Παρόμοια διάταξη είχε εκδοθεί και το 2023, με τροποποίηση στα τέλη Αυγούστου 2023. Οι νομικές βάσεις περιλαμβάνουν τον Γερμανικό Νόμο για τους Υδάτινους Πόρους (German Water Resources Act - WHG) και τον Νόμο για τα Ύδατα της Βάδης-Βυρτεμβέργης (Baden-Württemberg Water Act -WG).

Σκοπός και ομάδες-στόχοι

Η πολιτική απευθύνεται στο γενικό κοινό, καθώς και στον αγροτικό και κηπευτικό τομέα, με σκοπό την πρόληψη της σπατάλης νερού. Ταυτόχρονα, διασφαλίζει την προστασία των υδάτινων οικοσυστημάτων σε ρέοντα και στάσιμα ύδατα (ψάρια και ασπόνδυλα), τα οποία ωφελούνται από προστατευόμενες υπολειμματικές ροές και από τη μείωση θερμικού και οξυγονικού στρες κατά τις περιόδους χαμηλής ροής.

Για την επίτευξη αυτού του στόχου, οι κύριοι σκοποί της πολιτικής είναι η διασφάλιση των οικολογικών λειτουργιών των επιφανειακών υδάτων κατά τις περιόδους χαμηλής ροής, όπως η διατήρηση των υπολειμματικών ροών, η ισορροπία του οξυγόνου και η βιοποικιλότητα. Επιπλέον, στοχεύει στην προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, εφαρμόζοντας προσωρινή διαχείριση των ανταγωνιστικών χρήσεων κατά τις περιόδους ξηρασίας. Η πολιτική επιτυγχάνει επίσης τη διαχείριση κινδύνου σε επίπεδο ολόκληρης της περιφέρειας, μέσω ενός άμεσα εκτελεστού νομικού μέσου, της γενικής διάταξης.

Αντίκτυπο και Επιτεύγματα

Η πρωτοβουλία έχει καταφέρει να επιφέρει βραχυπρόθεσμη ανακούφιση για τα υδάτινα σώματα, με αποτέλεσμα μειωμένη άντληση νερού, πιο σταθερές υπολειμματικές ροές και χαμηλότερο κίνδυνο μαζικών θανάτων ψαριών. Παράλληλα, δόθηκε μεγαλύτερη βεβαιότητα στον προγραμματισμό της γεωργίας, μέσω σαφών χρονικών παραθύρων και παραγόντων μείωσης. Ταυτόχρονα, επιβλήθηκαν οι αναγκαίοι περιορισμοί για ιδιώτες και εμπορικούς χρήστες, για όσο διαρκεί η ξηρασία. Η προσέγγιση αυτή είναι εύκολα μεταβιβάσιμη σε άλλες περιοχές ή περιφέρειες που αντιμετωπίζουν εποχικά προβλήματα χαμηλής ροής, χρησιμοποιώντας την ίδια νομική βάση και αντίστοιχα όρια και χρονικά πλαίσια.

Οι κρίσιμοι παράγοντες επιτυχίας περιλαμβάνουν σταθερά και αξιόπιστα όρια μέτρησης ροής, στενή συνεργασία με τον αγροτικό τομέα, σαφή επικοινωνία προς το κοινό μέσω ιστοσελίδας και

δημοτικών δελτίων, καθώς και εκπαίδευση σχετικά με πρακτικές εξοικονόμησης νερού και εναλλακτικές λύσεις.

Ανθεκτικά Σκόπια: Κλιμάκωση για Βιωσιμότητα, Καινοτομία και Κλιματική Αλλαγή

Το έγγραφο παρουσιάζει το Σχέδιο Δράσης για Πράσινη Πόλη (Green City Action Plan – εφεξής: GCAP) για τα Σκόπια, Βόρεια Μακεδονία, το οποίο περιγράφει μια συνολική αναβάθμιση του συστήματος συλλογής και επεξεργασίας απορριμμάτων της πόλης για την περίοδο 2023-2035. Εκτός από τη διαχείριση απορριμμάτων, το GCAP εντοπίζει και αντιμετωπίζει βασικές περιβαλλοντικές προτεραιότητες, όπως η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης στα δημόσια κτίρια, η ενίσχυση της αστικής κινητικότητας, η διαχείριση των συστημάτων ύδρευσης και αποχέτευσης, καθώς και η μείωση της τοπικής ρύπανσης. Ο γενικός στόχος είναι η ενίσχυση της ενεργειακής αποδοτικότητας και των πόρων, ενώ παράλληλα υποστηρίζεται η προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Το σχέδιο αναπτύχθηκε με ισχυρή υποστήριξη από τον δήμαρχο και τη διοίκηση της πόλης, στο πλαίσιο της συμμετοχής των Σκοπίων στο πρόγραμμα EBRD Green Cities.

Σκοπός και ομάδες-στόχοι

Το GCAP εντοπίζει ένα ευρύ φάσμα ομάδων-στόχων και τελικών ωφελοούμενων. Αντικατοπτρίζοντας τη διατομεακή προσέγγιση του σχεδίου για τη βιωσιμότητα της πόλης, η εφαρμογή του GCAP απευθύνεται σε δημοτικές αρχές, φορείς παροχής δημόσιων υπηρεσιών και εταιρείες κοινής ωφέλειας, καθώς και στους κατοίκους της πόλης. Οι κύριοι στόχοι του σχεδίου είναι η βελτίωση της ποιότητας του αέρα, η μείωση της ρύπανσης, η ενίσχυση της ενεργειακής αποδοτικότητας και των πόρων, καθώς και η ενίσχυση της ανθεκτικότητας στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

Το σχέδιο στοχεύει σε βασικούς τομείς όπως η αστική μετακίνηση, η διαχείριση απορριμμάτων, οι υπηρεσίες ύδρευσης και αποχέτευσης, καθώς και η κατανάλωση ενέργειας σε δημόσια κτίρια.

Αντίκτυπος και Επιτεύγματα

Τα κύρια αποτελέσματα περιλαμβάνουν μια προβλεπόμενη μείωση 30–50% των επιπέδων PM10 και PM2.5 μέσω καθαρότερης μετακίνησης, ενεργειακά αποδοτικών κτιρίων και βελτιωμένων συστημάτων διαχείρισης απορριμμάτων. Η προγραμματισμένη επένδυση ύψους 25 εκατομμυρίων ευρώ σε υποδομές απορριμμάτων αναμένεται να μειώσει σημαντικά την εξάρτηση από τους χώρους ταφής απορριμμάτων και την παράνομη εναπόθεση απορριμμάτων.

Το GCAP ενισχύει επίσης την ανθεκτικότητα σε πλημμύρες και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή για περισσότερους από 500.000 κατοίκους, ιδίως για ευάλωτες ομάδες, ενώ ανοίγει ευκαιρίες για πράσινες θέσεις εργασίας και επενδύσεις.

Το GCAP Σκοπίων μπορεί να επεκταθεί περαιτέρω μέσω περιφερειακών επαναλήψεων,

ενσωμάτωσης σε εθνικές πολιτικές και διαδημοτικής συνεργασίας. Η δομημένη προσέγγιση και τα μετρήσιμα αποτελέσματα το καθιστούν πρότυπο για άλλες πόλεις που επιθυμούν να αναπτύξουν παρόμοια σχέδια. Τα εθνικά υπουργεία μπορούν επίσης να αξιοποιήσουν τα ευρήματα του GCAP για τη διαμόρφωση πράσινων στρατηγικών σε εθνικό επίπεδο για τις πόλεις.

Εξοικονόμηση ενέργειας

Ομαδικές αγορές πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας & Municipality for the Future

Η Επαρχία Δυτικής Φλάνδρας υποστηρίζει ομαδικές αγορές πράσινου ηλεκτρισμού (ενεργή για 13 χρόνια) και καθοδηγεί τις τοπικές αρχές στο πλαίσιο του προγράμματος «*Municipality for the Future*», που περιλαμβάνει δράσεις όπως κοινή κινητικότητα, μείωση απωλειών τροφίμων και οικολογικό προσανατολισμό (greening). Επιπλέον, ενισχύεται το περιφερειακό τοπίο, ενώ πραγματοποιούνται εκστρατείες ενημέρωσης και επικοινωνίας γύρω από την εγκατάσταση ηλιακών πάνελ.

Σκοπός και ομάδες-στόχοι

Οι κύριοι στόχοι της πολιτικής είναι η βιώσιμη παραγωγή και κατανάλωση ενέργειας στην περιοχή, καθώς και η ενίσχυση του οικολογικού προσανατολισμού και της διαχείρισης των υδάτων. Επιπλέον, η πολιτική στοχεύει στο να στηρίζει τις τοπικές αρχές στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, καθώς και στο να ενθαρρύνει τους πολίτες να αλλάξουν τις συμπεριφορές τους. Για την επίτευξη αυτών των στόχων, οι βασικές ομάδες-στόχοι είναι οι τοπικές αρχές και οι αγρότες, αλλά και οι οικογένειες, ώστε να επιτύχουν χαμηλότερα ενεργειακά κόστη. Τα σχολεία περιλαμβάνονται επίσης στο σχέδιο, προκειμένου να εισαγάγουν μέτρα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή.

Αντίκτυπος και Επιτεύγματα

Η πολιτική έχει υποστηρίξει 75.000 οικογένειες να συμμετάσχουν σε ομαδικές αγορές και να υιοθετήσουν την πράσινη ηλεκτρική ενέργεια. Έχουν δημιουργηθεί οικολογικά προσανατολισμένα προαύλια και κλιματικά προσαρμοσμένες ζώνες, προωθώντας έναν βιώσιμο τρόπο ζωής. Επιπλέον, μέσω μιας νέας εκστρατείας, έχουν εγκατασταθεί επιπλέον ηλιακά πάνελ πέρα από τον μακροχρόνιο μέσο όρο. Η πρωτοβουλία μπορεί να υιοθετηθεί και σε άλλες περιοχές, ιδίως όσον αφορά τις ομαδικές αγορές και τις εκστρατείες ενημέρωσης. Οι αξιολογήσεις της πολιτικής ακολουθούν έναν κύκλο “plan-do-check-act”, ώστε να ενσωματώνονται συνεχώς νέες βελτιώσεις.

Λειτουργία και περιοδική ενδελεχής επιθεώρηση ασφαλείας της δεξαμενής πλημμυρικής συγκράτησης Breitenauer See (HRB)	
Η Breitenauer See είναι μια τεχνητή δεξαμενή πλημμυρικής συγκράτησης(HRB) στον ποταμό Sulm και αποτελεί μέρος ενός περιφερειακού συστήματος δομών συγκράτησης. Η κατασκευή της ξεκίνησε πολιτικά μετά από μια σειρά σοβαρών πλημμυρικών φαινομένων στην κοιλάδα του Sulm, κυρίως το 1970. Ως αποτέλεσμα, αποφασίστηκε η δημιουργία ενός φράγματος για την πρόληψη πλημμυρών. Η μέτρηση αυτή δεν είναι απλώς προληπτική, αλλά αποτελεί άμεση απάντηση σε επαναλαμβανόμενες ζημιές από πλημμύρες, που επηρέασαν κοινότητες και σημαντικούς εργοδότες της περιοχής, όπου μάλιστα φέρεται ότι συζητήθηκε και η μετεγκατάσταση κάποιων εγκαταστάσεων. Μια τέτοια δομή απαιτεί συχνή λειτουργία, γι' αυτό πραγματοποιείται συχνά λειτουργία και περιοδική εις βάθος επιθεώρηση ασφαλείας. Ο διαχειριστής εκτελεί τις απαιτούμενες επιθεωρήσεις για φράγματα και δεξαμενές πλημμυρικής συγκράτησης, κατά τις οποίες εκκενώνεται πλήρως η δεξαμενή, ελέγχονται οι κατασκευές και οι εγκαταστάσεις, και εκτελούνται οι αναγκαίες ανακαίνισεις (τελευταία φορά το 2020/21), περιλαμβανομένων προσωρινών κλεισιμάτων της περιοχής της λίμνης για λόγους εργασιών και δημόσιας ασφάλειας.	
Σκοπός και ομάδες-στόχοι	
Η απόφαση αυτή επηρέασε άμεσα πολλές ομάδες-στόχους, όπως τους κατοίκους και τις επιχειρήσεις που πλέον δεν απειλούνταν από τις πλημμύρες. Επιπλέον, στοχεύει εταιρείες ενέργειας που μπορούν να παρέχουν ανανεώσιμη ενέργεια στην περιοχή, μειώνοντας έτσι τις εκπομπές CO₂ των μονάδων καύσης. Οι κύριοι στόχοι του έργου είναι κυρίως η μείωση των κινδύνων πλημμύρας μέσω της μείωσης των μέγιστων εκροών, καθώς και η προστασία υποδομών, ιδιοκτησιών και θέσεων εργασίας στην κοιλάδα (ανθεκτικότητα εγκαταστάσεων και βιομηχανίας). Ταυτόχρονα, εξασφαλίζεται η συμμόρφωση με τη νομοθεσία για την ασφάλεια των φραγμάτων μέσω περιοδικών ενδελεχών επιθεωρήσεων και συντήρησης.	
Αντίκτυπος και Επιτεύγματα	
Η συνεχής λειτουργία και επιθεώρηση του φράγματος έχει συμβάλει σε διαρκή βελτίωση της προστασίας από πλημμύρες στην περιοχή απορροής του ποταμού Sulm και σε μείωση των ζημιών κατά τη διάρκεια έντονων βροχοπτώσεων. Επιπλέον, έχει επιφέρει οικονομικά οφέλη, μειώνοντας τις διακοπές παραγωγής λόγω πλημμυρών και βελτιώνοντας την ασφάλεια των εγκαταστάσεων για τους εργοδότες. Οι επιθεωρήσεις και οι εργασίες ανακαίνισης περιλαμβάνουν επίσης οικολογικά συνοδευτικά μέτρα, όπως η μεταφορά ψαριών, όπου απαιτείται. Ο συνδυασμός λειτουργίας, επιθεώρησης και ανακαίνισης μπορεί να εφαρμοστεί και σε άλλες περιοχές με συγκρίσιμα φράγματα ή δεξαμενές πλημμυρικής συγκράτησης, εφόσον υπάρχει καλή διακυβέρνηση (π.χ. υδρολογική ένωση), χρηματοδότηση, σχεδιασμός οικολογικών συνοδευτικών μέτρων και δημόσια επικοινωνία.	

Στρατηγική Κλιματικής Ουδετερότητας του Επαρχιακού Δήμου Tauragė έως το 2030

Η μακροπρόθεσμη στρατηγική περιγράφει τον δρόμο που ακολουθεί ο Δήμος Tauragė για την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας έως το 2030. Η στρατηγική περιλαμβάνει πλάνο δράσης και χάρτη επενδύσεων σε βασικούς τομείς όπως οι μεταφορές, η ενέργεια, η διαχείριση απορριμμάτων, η γεωργία και η χρήση γης. Περιλαμβάνει τόσο τεχνικά μέτρα (π.χ. ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας) όσο και κοινωνικές καινοτομίες. Επιπλέον, εισηχθή ένα συμμετοχικό μοντέλο διακυβέρνησης, για τον συντονισμό των ενδιαφερόμενων φορέων και τη διασφάλιση διαφανούς εφαρμογής.

Σκοπός και ομάδες-στόχοι

Η στρατηγική απευθύνεται σε ευρύ φάσμα ενδιαφερόμενων φορέων σε ολόκληρο τον δήμο. Αυτοί περιλαμβάνουν κατοίκους, δημοτικές αρχές, επιχειρήσεις (ιδίως στους τομείς ενέργειας, μεταφορών και γεωργίας), θεσμικούς φορείς και μη κυβερνητικές οργανώσεις. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στην ενεργό συμμετοχή των νέων, των κοινωνικά ευάλωτων ομάδων και των κατοίκων που ενδιαφέρονται να συμβάλουν στην κλιματική δράση. Η πολιτική στοχεύει επίσης στην ενσωμάτωση εκπροσώπων εθνικών υπουργείων και παρόχων δημόσιων υπηρεσιών, εξασφαλίζοντας συνεργασία σε πολλαπλά επίπεδα.

Ο κύριος στόχος της στρατηγικής είναι η επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας στον Δήμο Tauragė έως το 2030. Αντιμετωπίζει βασικές περιβαλλοντικές προκλήσεις, όπως υψηλές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου από μεταφορές, χρήση ενέργειας και διαχείριση απορριμμάτων, ενώ ταυτόχρονα αντιμετωπίζει δομικά ζητήματα, όπως περιορισμένους οικονομικούς πόρους, τεχνολογικά κενά και έλλειψη εξειδίκευσης στον σχεδιασμό πολιτικών σχετικών με την κλιματική παιδεία, μέσω καινοτομιών στη διακυβέρνηση, ενίσχυσης της θεσμικής ικανότητας και βελτίωσης της κλιματικής γνώσης σε επίπεδο κοινότητας.

Αντίκτυπος και Επιτεύγματα

Παρόλο που η στρατηγική βρίσκεται ακόμη σε αρχικό στάδιο εφαρμογής, αναμένεται να επιφέρει σημαντική μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου - έως και 85% έως το 2030. Η στρατηγική είναι ευρέως μεταβιβάσιμη σε άλλους δήμους της Λιθουανίας και σε περιοχές της ΕΕ που στοχεύουν στην κλιματική ουδετερότητα. Η ενσωμάτωσή της σε ευρύτερα στρατηγικά πλαίσια, όπως το Εθνικό Σχέδιο Ενέργειας και Κλιματικής Δράσης και η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, επιτρέπει την ευθυγράμμιση με μηχανισμούς χρηματοδότησης και ρύθμισης. Ο συμμετοχικός και αρθρωτός σχεδιασμός της στρατηγικής - που συνδυάζει τεχνολογική καινοτομία με κοινωνική συμμετοχή - την καθιστά κατάλληλη για επαναληψιμότητα σε αστικά και μεικτά αγροτικά-αστικά περιβάλλοντα.

«Έξυπνες» αγορές & φαγητό

Πρώτοι στην Αττική για την Ανακύκλωση	
Ο Δήμος Μεταμορφώσεως έχει ξεκινήσει μια καινοτόμο ολοκληρωμένη πολιτική ανακύκλωσης, με τίτλο «Πρώτοι στην Αττική για την Ανακύκλωση», η οποία στοχεύει στην ενίσχυση της μαζικής και ατομικής ανακύκλωσης από τους πολίτες. Η πολιτική προωθεί την ανακύκλωση χαρτιού, πλαστικού και αλουμινίου, ενώ παράλληλα ενθαρρύνει την ανακύκλωση χρησιμοποιημένων ελαίων και την κομποστοποίηση, ιδιαίτερα στις υπαίθριες αγορές του δήμου, μέσω της χρήσης ξεχωριστών κάδων ανακύκλωσης.	
Σκοπός και ομάδες-στόχοι	
Η πρωτοβουλία υποστηρίζεται από διάφορους δημοτικούς τομείς και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που εστιάζουν στο περιβάλλον και την ανακύκλωση. Οι κύριες ομάδες-στόχοι είναι πρώτα οι κάτοικοι του δήμου και δευτερευόντως οι παραγωγοί τροφίμων που πωλούν προϊόντα στις υπαίθριες αγορές. Η πολιτική αντιμετωπίζει την αύξηση των απορριμμάτων που καταλήγουν σε ΧΥΤΑ, τη ρύπανση του αέρα, του νερού και του εδάφους, καθώς και τη σπατάλη τροφίμων. Οι στόχοι είναι η μείωση των απορριμμάτων, και ιδιαίτερα η μείωση της παραγωγής απορριμμάτων από χρησιμοποιημένα έλαια και τρόφιμα, η βελτίωση της ανακύκλωσης απορριμμάτων και η βελτίωση της κομποστοποίησης βιοδιασπώμενων απορριμμάτων. Επιπλέον, στοχεύει στην εκπαίδευση των πολιτών σχετικά με τα θετικά οφέλη της ανακύκλωσης.	
Αντίκτυπος και Επιτεύγματα	
Η πολιτική αναμένεται να μειώσει την παραγωγή απορριμμάτων στην περιοχή, να βελτιώσει τα ποσοστά ανακύκλωσης κατά πάνω από 70%, να ενισχύσει την κομποστοποίηση, ιδιαίτερα στις υπαίθριες αγορές, και να μειώσει τη σπατάλη τροφίμων. Επιπλέον, η πολιτική θα αναβαθμίσει τα επίπεδα διαβίωσης στον δήμο. Παρόμοιες πολιτικές μπορούν να εφαρμοστούν σε πολλούς δήμους αστικών περιοχών που χρειάζονται να μειώσουν τα απορρίμματα και να ενισχύσουν τη διαχείρισή τους. Η πολιτική μπορεί να τροποποιηθεί ανάλογα με τις ανάγκες κάθε δήμου, αλλά τέτοιες πολιτικές απαιτούν μια από πάνω προς τα κάτω προσέγγιση από τα κλιμάκια της κυβέρνησης.	

Διαχείριση απορριμμάτων, ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση

Διαχείριση Απορριμμάτων και Κυκλική Οικονομία στο Oostkamp	
Ο Δήμος Oostkamp εφαρμόζει μια τολμηρή πολιτική για τα απορρίμματα και τη βιωσιμότητα, με έμφαση στη μείωση των απορριμμάτων, τον έλεγχο της ρύπανσης, την κοινή κινητικότητα, τη διαχείριση νερού και τη συνεργασία μεταξύ γεωργίας και φυσικού περιβάλλοντος. Οι σημαντικότερες δράσεις περιλαμβάνουν τη μετάβαση από σακούλες υπολειμματικών	

απορριμμάτων σε κάδους, τη διαδημοτική συνεργασία για πάρκα ανακύκλωσης, τη χρήση δοχείων αποτσίγαρων σε εκδηλώσεις, την εισαγωγή κοινών αυτοκινήτων και ποδηλάτων, καθώς και αγρο-οικολογικές πρωτοβουλίες όπως φράχτες, λωρίδες καλλιέργειας και μέτρα αντιδιάβρωσης.

Η πολιτική στοχεύει στη μείωση των υπολειμματικών απορριμμάτων στο μέγιστο 90 κιλά ανά κάτοικο έως το 2030, αντιμετωπίζοντας παράλληλα την παράνομη απόθεση, τα σκουπίδια και κυρίως τα αποτσίγαρα. Επιπλέον, στοχεύει στη βελτίωση της διαχείρισης νερού και την συγκράτηση στις οικοδομικές περιοχές, ενώ εξισορροπεί τα συμφέροντα γεωργίας και φύσης μέσω διαβουλεύσεων και αγρο-οικολογικών μέτρων, δημιουργώντας παράλληλα υποστήριξη και ευαισθητοποίηση μέσω εκπαίδευσης και συμμετοχής.

Σκοπός και ομάδες-στόχοι

Η πολιτική στοχεύει στο σύνολο των κατοίκων του Oostkamp, ιδιαίτερα σε πολυκατοικίες, διοργανωτές εκδηλώσεων και επισκέπτες σε χώρους καπνιστών, καθώς και σε σχολεία, προκειμένου να ενισχυθεί η εκπαίδευση και η αλλαγή συμπεριφοράς μέσω ευαισθητοποίησης.

Αντίκτυπος και Επιτεύγματα

Η πολιτική έχει καταφέρει να μειώσει την παραγωγή υπολειμματικών απορριμμάτων σε περίπου στα 131 κιλά ανά κάτοικο, συνεχίζοντας την πορεία προς τον στόχο, χάρη στην εισαγωγή των κάδων. Όσον αφορά τη διαχείριση των υδάτων και τις σχέσεις γεωργίας-φύσης, τα αποτελέσματα είναι ακόμη περιορισμένα. Υπάρχει όμως ορατή μείωση των αποτσίγαρων στις εκδηλώσεις μετά την εισαγωγή των δοχείων αποτσίγαρων. Επιπλέον, η πολιτική έχει ενεργοποιήσει τη συμμετοχή σχολείων και παιδιών στην εκπαίδευση για τα απορρίμματα, ενώ η χρήση κοινών αυτοκινήτων και ποδηλάτων αυξάνεται, ιδίως στις πολυκατοικίες. Το διαδημοτικό σύστημα ανακύκλωσης μπορεί εύκολα να αναπαραχθεί σε άλλους δήμους, ενώ το μοντέλο των δοχείων αποτσίγαρων σε συνεργασία με τους διοργανωτές μπορεί να εφαρμοστεί σε πολλές εκδηλώσεις. Τα έργα διαχείρισης νερού μπορούν να εμπνευστούν από διεθνή παραδείγματα, όπως αυτά στην Ολλανδία. Τέλος, η διαβούλευση μεταξύ γεωργίας και φύσης μπορεί να αποτελέσει μοντέλο για άλλους δήμους με περιοχές έντασης μεταξύ γεωργίας και οικολογίας. Συνολικά, η πολιτική είναι πολύ αναπαραγώγιμη με υψηλές πιθανότητες επιτυχίας.

Zero Waste Σκύρος

Βασιζόμενος στο παράδειγμα του νησιού Τήλου, ο Δήμος Σκύρου σχεδιάζει να εφαρμόσει ένα Σχέδιο Μηδενικών Αποβλήτων (Zero Waste), με στόχο να εξασφαλιστεί ότι τα περισσότερα απορρίμματα θα ανακυκλώνονται ή θα επαναχρησιμοποιούνται δημιουργικά (upcycling), ενώ τα μη βιοδιασπώμενα και μη ανακυκλώσιμα απόβλητα θα περιορίζονται στο ελάχιστο. Η πολιτική έχει δύο κύριες ομάδες-στόχους: τους κατοίκους του νησιού και τους επισκέπτες του.

Σκοπός και ομάδες-στόχοι

Η πολιτική στοχεύει στην αντιμετώπιση του κρίσιμου προβλήματος διαχείρισης απορριμμάτων στο νησί, ένα πρόβλημα που αντιμετωπίζουν τα περισσότερα ελληνικά νησιά. Οι κύριοι στόχοι είναι η μείωση των απορριμμάτων, ιδίως των μη βιοδιασπώμενων και μη ανακυκλώσιμων αποβλήτων, η βελτίωση της ανακύκλωσης και της επαναχρησιμοποίησης απορριμμάτων, καθώς και η ενίσχυση της κομποστοποίησης των βιοδιασπώμενων απορριμμάτων. Μέσα από αυτά τα μέτρα, ο δήμος θα μπορεί να προστατεύει το φυσικό περιβάλλον του νησιού.

Αντίκτυπος και Επιτεύγματα

Η εφαρμογή της πολιτικής αναμένεται να μειώσει την παραγωγή απορριμμάτων και να βελτιώσει τα ποσοστά ανακύκλωσης, φτάνοντας το 85–90% των αποβλήτων τα επόμενα χρόνια. Επιπλέον, θα βελτιωθούν οι ρυθμοί κομποστοποίησης, ιδιαίτερα από τα εστιατόρια και τις τουριστικές επιχειρήσεις του νησιού. Ο δήμος επιδιώκει να μειωθεί η πίεση στις υποδομές διαχείρισης απορριμμάτων κατά την τουριστική περίοδο. Πολιτικές όπως αυτή μπορούν να εφαρμοστούν και σε άλλες περιοχές, ιδίως σε νησιά ή μικρούς τουριστικούς προορισμούς, που χρειάζονται λύσεις για τη διαχείριση των ροών απορριμμάτων και την προστασία του φυσικού τους περιβάλλοντος.

Συμμετοχή Ανέργων σε κοινόχρηστους πράσινους χώρους

Ο Δήμος Termini Imerese δημιούργησε ένα δίκτυο συνεργασίας με τοπικό γραφείο εύρεσης εργασίας, με στόχο την ενεργή συμμετοχή ανέργων, που τελούν σε αναμονή εύρεσης εργασίας, σε δραστηριότητες για την κοινότητα, με έμφαση σε πράσινες και κοινωνικές δράσεις.

Σκοπός και ομάδες-στόχοι

Η πολιτική έχει δύο κύριες ομάδες-στόχους: άμεσα οι άνεργοι πολίτες, που μπορούν να επωφεληθούν από την πολιτική, και έμμεσα η πόλη, η οποία επωφελείται από τη βελτίωση δημόσιων χώρων και την παροχή υπηρεσιών που προηγουμένως δεν υπήρχαν λόγω έλλειψης προσωπικού ή πόρων. Σκοπός είναι να απασχοληθούν άτομα που αναζητούν εργασία, ώστε να αναπτύξουν δεξιότητες ή απλώς να ενισχύσουν την αυτοπεποίθησή τους.

Αντίκτυπος και Επιτεύγματα

Η πολιτική έχει δείξει αποτελεσματικότητα στην πόλη. Πολλοί πράσινοι χώροι που είχαν εγκαταλειφθεί αποκαταστάθηκαν, οι δημόσιοι χώροι έγιναν καθαρότεροι, ενώ δημιουργήθηκαν και νέες υπηρεσίες, όπως η φύλαξη των παιδιών μετά το σχολείο για τους εργαζόμενους γονείς. Επιπλέον, μερικά από τα άτομα που συμμετείχαν βρήκαν στη συνέχεια εργασία στον ίδιο τομέα ή ανακάλυψαν προσωπικά ενδιαφέροντα. Η πρωτοβουλία του δήμου μπορεί να υιοθετηθεί από άλλους δήμους στην Ευρώπη. Περισσότεροι άνθρωποι που αναζητούν εργασία, θα μπορούσαν να συμμετάσχουν στη δράση για τη βελτίωση της κάλυψης και των πεδίων υποστήριξης για την πόλη και τους κατοίκους της. Αυτό δημιουργεί ευκαιρίες για τους άνεργους να αναπτύξουν τις δεξιότητες τους, να ενισχύσουν την αυτοεκτίμησή τους και να ανοίξουν ευκαιρίες απασχόλησης. Επιπλέον, τέτοιες πρωτοβουλίες μπορούν να μειώσουν την κατανάλωση ενέργειας του δήμου, καθώς η αποκατάσταση εγκαταλελειμμένων χώρων γεφυρώνει νέες εγκαταστάσεις φωτισμού,

όπως ενεργειακά αποδοτικός φωτισμός (π.χ. LED, ηλιακός φωτισμός ή αυτόματοι αισθητήρες που περιορίζουν τη χρήση ενέργειας).

Πολιτικές Διαλογής Απορριμμάτων

Ο Δήμος Sambuca υλοποίησε ένα σύνθετο πλαίσιο δράσεων για να ενισχύσει τη διαλογή απορριμμάτων από τους πολίτες. Οι δράσεις περιλάμβαναν κυρίως ενημερωτικές εκστρατείες και βραβεία για τους πολίτες, ανάλογα με τη δέσμευσή τους στην επίτευξη των στόχων. Μέσω αυτών των πρωτοβουλιών, η δημοτική αρχή προσέφερε κίνητρα στους κατοίκους για να διαχωρίζουν τα απορρίμματά τους καλύτερα και με μεγαλύτερη συνέπεια.

Σκοπός και ομάδες-στόχοι

Η πρωτοβουλία στοχεύει να παρακινήσει τους πολίτες, που αποτελούν την κύρια ομάδα-στόχο, να επιτύχουν το υψηλότερο δυνατό επίπεδο διαλογής απορριμμάτων. Μέχρι το 2025, ο δήμος είχε επιτύχει ποσοστό 85,7% διαλογής απορριμμάτων, παράλληλα προωθώντας τη μεγαλύτερη συμμετοχή των πολιτών στη συλλογή απορριμμάτων, κάτι που οδήγησε και σε σημαντική μείωση του κόστους συλλογής για τη δημοτική αρχή.

Αντίκτυπος και Επιτεύγματα

Η συγκεκριμένη προσέγγιση συνέβαλε στη μείωση της ρύπανσης από τα απορρίμματα, ενώ παράλληλα μείωσε σημαντικά το ενεργειακό αποτύπωμα και τις εκπομπές CO₂ του δήμου, καθώς η συμμετοχή των πολιτών μείωσε τη χρήση των μηχανημάτων καθαρισμού και συλλογής απορριμμάτων. Οι ίδιες στρατηγικές μπορούν να εφαρμοστούν σε άλλες πόλεις ή περιοχές μικρότερων πόλεων, καθώς και σε περιοχές μεγαλύτερων πόλεων. Ο Δήμος Sambuca στοχεύει πλέον στο να ενισχύσει τον αντίκτυπο των δράσεων και να φτάσει το 90% διαλογής απορριμμάτων.

Σχέδιο Δράσης Πράσινης Πόλης - SW-4: Αναβάθμιση Υποδομών Απορριμμάτων

Το έγγραφο παρουσιάζει το GCAP για τα Σκόπια, Βόρεια Μακεδονία, το οποίο περιγράφει μια ολιστική αναβάθμιση του συστήματος συλλογής και επεξεργασίας απορριμμάτων της πόλης για την περίοδο 2023–2035. Εκτός από τη διαχείριση απορριμμάτων, το GCAP εντοπίζει και αντιμετωπίζει βασικές περιβαλλοντικές προτεραιότητες, όπως η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης στα δημόσια κτίρια, η αναβάθμιση των αστικών μεταφορών, η διαχείριση υδάτων και λυμάτων και η μείωση της τοπικής ρύπανσης. Ο γενικός στόχος είναι η ενίσχυση της ενεργειακής και πόρων αποδοτικότητας, ενώ παράλληλα υποστηρίζεται η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Το σχέδιο αναπτύχθηκε με ισχυρή στήριξη του δημάρχου και της δημοτικής διοίκησης, στο πλαίσιο της συμμετοχής των Σκοπίων στο πρόγραμμα EBRD Green Cities.

Σκοπός και ομάδες-στόχοι

Το Σχέδιο Δράσης για την Ανάπτυξη (GCAP) για τα Σκόπια προσδιορίζει ένα ευρύ σύνολο ομάδων-στόχων και τελικών δικαιούχων. Η πολιτική στοχεύει: τις δημοτικές αρχές και τη διοίκηση των Σκοπίων που είναι υπεύθυνες για τη λήψη αποφάσεων, την εφαρμογή πολιτικών, την παρακολούθηση και τον συντονισμό, καθώς και τους διεθνείς εταίρους, τους δωρητές και τους τοπικούς κατοίκους ή πάνω από 500.000 άτομα, τις ευάλωτες ομάδες, τις μελλοντικές γενιές και άλλους που θα επωφεληθούν από καθαρό αέρα, νερό, έδαφος, ασφαλέστερες δημόσιες υπηρεσίες και βελτιωμένες αστικές υποδομές.

Οι κύριοι στόχοι του είναι η βελτίωση της ποιότητας του αέρα, η μείωση της ρύπανσης, η ενίσχυση της ενεργειακής αποδοτικότητας και της αποδοτικότητας των πόρων και η ενίσχυση της ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή. Το σχέδιο στοχεύει σε βασικούς τομείς όπως οι αστικές μεταφορές, η διαχείριση αποβλήτων, τα ύδατα και τα απόβλητα. Η πολιτική προτείνει αναβαθμίσεις υποδομών, πράσινες επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις πολιτικής που καλύπτουν την περίοδο μεταξύ 2023 και 2035. Ευθυγραμμίζεται επίσης με τα περιβαλλοντικά πρότυπα της ΕΕ και υποστηρίζει τη δέσμευση των Σκοπίων στο πρόγραμμα Πράσινων Πόλεων της EBRD, προσφέροντας έναν οδικό χάρτη για καθαρότερη, ασφαλέστερη και πιο ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή αστική ανάπτυξη.

Αντίκτυπος και Επιτεύγματα

Βασικές επιπτώσεις περιλαμβάνουν την προβλεπόμενη μείωση των επιπέδων PM_{10} και $PM_{2.5}$ κατά 30-50% μέσω καθαρότερων μεταφορών, ενεργειακά αποδοτικών κτιρίων και βελτιωμένων συστημάτων αποβλήτων. Η προγραμματισμένη επένδυση 25 εκατομμυρίων ευρώ σε υποδομές αποβλήτων (διαλογή, ανακύκλωση, μετατροπή των αποβλήτων σε ενέργεια) θα μειώσει σημαντικά την εξάρτηση από τις χωματερές και την παράνομη απόρριψη. Το GCAP βελτιώνει επίσης την ανθεκτικότητα στις πλημμύρες και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή για πάνω από 500.000 κατοίκους, ιδίως για τις ευάλωτες ομάδες, ενώ παράλληλα ανοίγει ευκαιρίες για πράσινες θέσεις εργασίας και επενδύσεις. Αυτά τα αποτελέσματα θέτουν τα Σκόπια σε θέση να ανταποκριθούν στα πρότυπα της ΕΕ, να μειώσουν τους κινδύνους για την υγεία που συνδέονται με τη ρύπανση και να ενισχύσουν τη μακροπρόθεσμη αστική βιωσιμότητα.

Ενεργητική μεταφορά και κινητικότητα

Σχέδιο βιώσιμων αστικών μεταφορών των Σκοπίων

Το Σχέδιο για ένα βιώσιμο σύστημα μεταφορών (sustainable transport system - SUMP) εγκρίθηκε από το δημοτικό συμβούλιο των Σκοπίων το 2011. Το σχέδιο αναπτύχθηκε με κύριο στόχο να προσφέρει μια μακροπρόθεσμη στρατηγική για βιώσιμη αστική κινητικότητα που θα αντιμετωπίσει τις αυξανόμενες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι και τα ενδιαφερόμενα μέρη, καθώς και την ανάγκη για καλύτερες τοπικές υπηρεσίες μεταφορών. Το SUMP επικεντρώθηκε στη μείωση της κυκλοφοριακής συμφόρησης στην πόλη, ενθαρρύνοντας τη στροφή προς τις δημόσιες συγκοινωνίες και τα μη μηχανοκίνητα μέσα μετακίνησης, όπως η

ποδηλασία και το περπάτημα, συμπεριλαμβανομένης της ευαισθητοποίησης του κοινού σχετικά με τα οφέλη των μαζικών μεταφορών. Το σχέδιο επικεντρώθηκε επίσης στη βελτίωση της συνολικής διαχείρισης της κυκλοφορίας σε όλη την πόλη και στη διασφάλιση καλύτερης συνδεσιμότητας και πρόσβασης σε εναλλακτικά μέσα μεταφοράς. Η υιοθέτηση του σχεδίου σηματοδότησε ένα σημαντικό βήμα προς τα εμπρός, προωθώντας την ευρεία συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών και θέτοντας τα θεμέλια για μια πιο συμπεριληπτική και στρατηγική χάραξη πολιτικής μεταφορών.

Σκοπός και ομάδες-στόχοι

Βασικοί δικαιούχοι και ομάδες-στόχοι του SUMP των Σκοπίων ήταν οι κάτοικοι και οι περιφερειακές περιοχές. Καθώς και όλοι οι μετακινούμενοι στις πόλεις, όπως οι καθημερινοί ταξιδιώτες, οι ποδηλάτες, οι χρήστες ιδιωτικών αυτοκινήτων, οι φορείς εκμετάλλευσης και οι εργαζόμενοι στις δημόσιες συγκοινωνίες, οι τοπικές επιχειρήσεις, οι ευάλωτες ομάδες όπως τα παιδιά, τα άτομα με ειδικές ανάγκες και άλλοι. Ο κύριος στόχος του SUMP ήταν να επηρεάσει τη συμπεριφορά μετακίνησης των ανθρώπων, αντιμετωπίζοντας την εξάρτησή τους από τα αυτοκίνητα και προσφέροντάς τους ένα καθαρότερο, ασφαλέστερο, αποτελεσματικότερο και πιο προσβάσιμο μοντέλο αστικής κινητικότητας. Το σχέδιο επικεντρώθηκε σε συγκεκριμένα μέτρα που στόχευαν στην αντιμετώπιση του μη ικανοποιητικού επιπέδου των υπηρεσιών δημόσιων συγκοινωνιών των Σκοπίων· στη βελτίωση των υποδομών μεταφορών, ιδίως των υποδομών πεζών και ποδηλάτων.

Επιπλέον, το σχέδιο επικεντρώθηκε στην ενθάρρυνση της βιώσιμης πρόσβασης στις μεταφορές σε χώρους ιστορικής και πολιτιστικής αξίας σε όλη την πόλη, καθώς και στην αντιμετώπιση της συμφόρησης, της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και διαφόρων προκλήσεων που σχετίζονται με τις υποδομές, όπως ο περιορισμένος χώρος στάθμευσης, η ανεξέλεγκτη στάθμευση και άλλα.

Αντίκτυπος και Επιτεύγματα

Το σχέδιο ήταν το πρώτο σχέδιο για βιώσιμες αστικές μεταφορές στη χώρα που αναπτύχθηκε με υψηλό επίπεδο συμμετοχής των ενδιαφερόμενων μερών, το οποίο σηματοδότησε την έναρξη του συμμετοχικού σχεδιασμού τοπικής κινητικότητας και της λήψης αποφάσεων. Η διαδικασία ενέπλεξε υπαλλήλους από τα αρμόδια τμήματα της τοπικής αυτοδιοίκησης, όπως το τμήμα μεταφορών, σχετικούς επαγγελματικούς συλλόγους και ΜΚΟ, οι οποίοι κλήθηκαν να συμμετάσχουν ενεργά στη διαμόρφωση της τελικής έκδοσης του Σχεδίου. Το SUMP έχει επιδείξει ισχυρό δυναμικό για ευρύτερη εφαρμογή σε άλλες πόλεις και χώρες που αντιμετωπίζουν παρόμοιες προκλήσεις αστικής κινητικότητας. Το βασικό πλεονέκτημα του εγγράφου έγκειται στο πρακτικό και προσαρμόσιμο πλαίσió του, το οποίο επικεντρώνεται στη βελτίωση των δημόσιων συγκοινωνιών, στην προώθηση του περπατήματος και της ποδηλασίας, στη ρύθμιση της στάθμευσης, στη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και στη συμμετοχή των πολιτών και των ενδιαφερόμενων μερών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Το SUMP έχει εξελιχθεί από τοπική πολιτική σε εθνικό και περιφερειακό σημείο αναφοράς για τον σχεδιασμό βιώσιμης κινητικότητας.

Μείωση του (ψηφιακού) αποτυπώματος άνθρακα

Ανθεκτικά Σκόπια: Κλιμάκωση για Βιωσιμότητα, Καινοτομία και Κλιματική Αλλαγή

Το Πράσινο Κτηματολόγιο είναι ένα μητρώο (πλαίσιο) βασισμένο σε Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών (GIS) που καταγράφει όλα τα δημόσια δέντρα, τους θάμνους και τους πράσινους διαδρόμους στα Σκόπια. Το πλαίσιο περιλαμβάνει την αναγνώριση ειδών, το ύψος, την κατάσταση υγείας, τις γεωγραφικές συντεταγμένες και την κάλυψη της κόμης. Αρχικά, διεξάγεται σε φάσεις και υποστηρίζει τον σχεδιασμό πράσινων διαδρόμων, την περιβαλλοντική παρακολούθηση, την ανθεκτικότητα στο κλίμα και τη διαχείριση της αστικής φύσης. Το κτηματολόγιο υποστηρίζει επίσης τον στόχο του Σχεδίου Δράσης για την Πράσινη Πόλη (GCAP) για τον μετριασμό των αστικών θερμικών νησίδων, τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και την υποστήριξη των αποφάσεων πολεοδομικού σχεδιασμού.

Σκοπός και ομάδες-στόχοι

Το Πράσινο Κτηματολόγιο απευθύνεται στη διοίκηση της πόλης, τους πολεοδόμους, τις δημόσιες επιχειρήσεις και τους επαγγελματίες του περιβάλλοντος, παρέχοντας μια απογραφή αστικού πρασίνου για καλύτερο σχεδιασμό και διαχείριση. Στους τελικούς δικαιούχους περιλαμβάνονται οι πολίτες των Σκοπίων —οι οποίοι αποκτούν καθαρότερο αέρα, περισσότερους χώρους πρασίνου και μειωμένη αστική θερμότητα— μαζί με τις τοπικές κοινότητες και τις μελλοντικές γενιές που επωφελούνται από τη βελτιωμένη αστική βιωσιμότητα και την ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή. Ο κύριος στόχος της πολιτικής του Πράσινου Κτηματολογίου είναι η συστηματική χαρτογράφηση, παρακολούθηση και διαχείριση όλου του αστικού πρασίνου στα Σκόπια για την υποστήριξη του βιώσιμου αστικού σχεδιασμού, τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή. Αντιμετωπίζει βασικά ζητήματα όπως η ανεξέλεγκτη απώλεια χώρων πρασίνου, η έλλειψη δεδομένων για ενημερωμένο σχεδιασμό, οι αστικές θερμικές νησίδες, η κακή ποιότητα του αέρα και η ανάγκη προστασίας της βιοποικιλότητας στην πόλη.

Αντίκτυπος και Επιτεύγματα

Το Πράσινο Κτηματολόγιο έχει οδηγήσει σε πολλά σημαντικά αποτελέσματα και επιπτώσεις. Έχει επιτρέψει στην πόλη των Σκοπίων να καταγράψει και να παρακολουθήσει δεκάδες χιλιάδες δέντρα και χώρους πρασίνου, βελτιώνοντας τη διαφάνεια και τον πολεοδομικό σχεδιασμό που βασίζεται σε δεδομένα. Αυτό υποστηρίζει τη διατήρηση και την επέκταση των χώρων πρασίνου, συμβάλλοντας στη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και στον μετριασμό της αστικής θερμότητας. Το κτηματολόγιο ενισχύει τις προσπάθειες προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, καθοδηγεί την ανάπτυξη βιώσιμων υποδομών και αυξάνει τη δημόσια λογοδοσία στην προστασία του αστικού πρασίνου. Επίσης, δίνει τη δυνατότητα στις δημοτικές υπηρεσίες να διατηρούν καλύτερα τα πράσινα περιουσιακά στοιχεία και να σχεδιάζουν μελλοντικές παρεμβάσεις πιο αποτελεσματικά.

Η πολιτική του Πράσινου Κτηματολογίου έχει ισχυρό δυναμικό για ευρύτερη εφαρμογή. Σε εθνικό επίπεδο, μπορεί να χρησιμεύσει ως μοντέλο για άλλες πόλεις για την ενίσχυση της διαχείρισης των χώρων πρασίνου βάσει του εθνικού νόμου για το αστικό πράσινο. Σε περιφερειακό επίπεδο, το σύστημα ευθυγραμμίζεται με τα πρότυπα της ΕΕ για τον αστικό πράσινο και θα μπορούσε να υιοθετηθεί σε άλλες πόλεις των Δυτικών Βαλκανίων μέσω προγραμμάτων όπως η Πράσινη Ατζέντα για τα Δυτικά Βαλκάνια ή το Σύμφωνο των Δημάρχων. Η χαμηλού κόστους, κλιμακωτή δομή του GIS καθιστά την επαναληψιμότητα εφικτή και αποτελεσματική. Το Πράσινο Κτηματολόγιο των Σκοπίων είναι μια πρωτοβουλία που συμβάλλει έμμεσα μέσω των επενδύσεων σε πιο πράσινους χώρους στη συρρίκνωση του συνολικού αποτυπώματος άνθρακα, ιδίως του αστικού και περιβαλλοντικού αποτυπώματος άνθρακα.

Σχέδιο για τη βελτίωση της ποιότητας του αέρα στο πολεοδομικό συγκρότημα των Σκοπίων

Το Σχέδιο για τη βελτίωση της ποιότητας του αέρα στο πολεοδομικό συγκρότημα των Σκοπίων είναι ένα στρατηγικό και επιχειρησιακό σχέδιο που χρηματοδοτείται από την ΕΕ (IPA) και αναπτύχθηκε και εισήχθη το 2017 από την πόλη των Σκοπίων, το Υπουργείο Περιβάλλοντος, το Φινλανδικό Μετεωρολογικό Ινστιτούτο, την Αυστριακή Υπηρεσία Περιβάλλοντος και την Technolab. Το Σχέδιο συνδυάζει μια σειρά μέτρων όπως νομική υποχρέωση, ανάλυση πηγών με βάση την επιστήμη, παρακολούθηση σε πραγματικό χρόνο, συμμετοχή του κοινού και οικονομικά κίνητρα. Κύριος στόχος του είναι να παράγει απτά αποτελέσματα, όπως μια στρατηγική για τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στα Σκόπια και τους γύρω δήμους, συμπεριλαμβανομένης της αξιολόγησης της ποιότητας του αέρα με βάση τους εθνικούς κανονισμούς και δεδομένα παρακολούθησης από επτά σταθμούς σε όλη την περιοχή.

Σκοπός και ομάδες-στόχοι

Το σχέδιο ωφελεί ολόκληρο τον πληθυσμό της περιοχής των Σκοπίων, συμπεριλαμβανομένων ευάλωτων ομάδων όπως παιδιά, ηλικιωμένοι, ασθενείς με αναπνευστικά/καρδιαγγειακά νοσήματα και άλλους. Επιπλέον, το σχέδιο στοχεύει σε ποικίλα ενδιαφερόμενα μέρη, όπως επιχειρήσεις που σχετίζονται με τις μεταφορές, αρχές, τοπική αυτοδιοίκηση, νοικοκυριά και διάφορες βιομηχανίες στην περιοχή.

Ο κύριος στόχος του σχεδίου για την ποιότητα του αέρα των Σκοπίων είναι η βελτίωση της ποιότητας του αέρα στην περιοχή και η προστασία της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία για την ποιότητα του αέρα. Το σχέδιο αντιμετωπίζει βασικές πηγές ρύπανσης, κυρίως τη θέρμανση των νοικοκυριών, η οποία συμβάλλει σημαντικά στη ρύπανση από σωματίδια, ιδίως μέσω μέτρων όπως η αντικατάσταση παρωχημένων συσκευών θέρμανσης, ο περιορισμός της καύσης ξύλων και η προώθηση πρακτικών εξοικονόμησης ενέργειας.

Αντίκτυπος και Επιτεύγματα

Ως αποτέλεσμα της πολιτικής και των προβλεπόμενων μέτρων: έχουν εγκατασταθεί σταθμοί ποιότητας αέρα και έχουν ενσωματωθεί σε συστήματα δεδομένων· έχουν δρομολογηθεί επιδοτήσεις για οικολογική θέρμανση, καθαρισμό καμινάδας και πράσινες μεταφορές· και έχει καθιερωθεί η πρακτική της ετήσιας υποβολής εκθέσεων στο Δημοτικό Συμβούλιο και το Υπουργείο Περιβάλλοντος. Το σχέδιο για την ποιότητα του αέρα των Σκοπίων εφαρμόζεται και σε άλλα πολεοδομικά συγκροτήματα και, ως εκ τούτου, έχει χρησιμοποιηθεί ως καλό παράδειγμα από άλλους δήμους όπως το Τέτοβο, η Μπίτολα και η Οχρίδα.

Σχέδιο Πράσινου Περιβάλλοντος της πόλης Tauragė

Το Σχέδιο Πράσινου Περιβάλλοντος της πόλης Tauragė είναι ένα στρατηγικό έγγραφο που αποσκοπεί στην αύξηση των πράσινων περιοχών σε όλη την πόλη. Παρέχει μια αξιολόγηση της τρέχουσας πράσινης υποδομής, προσδιορίζει προβληματικές και προτεραιότητες για παρέμβαση και προτείνει στοχευμένες δράσεις για τη βελτίωση της οικολογικής ποιότητας, της ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή και της πρόσβασης του κοινού στη φύση. Το σχέδιο υποστηρίζει τη μακροπρόθεσμη αστική βιωσιμότητα μέσω λύσεων που βασίζονται στη φύση και στοχεύει στην ενσωμάτωση του πράσινου στην αστική ανάπτυξη με συστηματικό και χωρίς αποκλεισμούς τρόπο.

Σκοπός και ομάδες-στόχοι

Οι κύριοι δικαιούχοι της πολιτικής είναι οι κάτοικοι της πόλης Tauragė, συμπεριλαμβανομένων ευάλωτων ομάδων όπως τα παιδιά, οι ηλικιωμένοι και τα άτομα με προβλήματα υγείας. Οι πολεοδόμοι, οι περιβαλλοντικοί ειδικοί και οι τοπικοί πάροχοι δημόσιων υπηρεσιών είναι επίσης βασικοί ενδιαφερόμενοι, μαζί με τις μελλοντικές γενιές που θα επωφεληθούν από ένα πιο βιώσιμο και προσαρμοσμένο στην κλιματική αλλαγή αστικό περιβάλλον. Ο κύριος στόχος του σχεδίου είναι η ενίσχυση της ανθεκτικότητας των πόλεων στην κλιματική αλλαγή μέσω της επέκτασης και βελτίωσης των πράσινων υποδομών. Η πολιτική αντιμετωπίζει τις επιπτώσεις της αστικής θερμικής νησίδας, την ποιότητα του αέρα, την απώλεια βιοποικιλότητας και την ανεπαρκή πρόσβαση σε χώρους πρασίνου. Στοχεύει επίσης στην προώθηση της περιβαλλοντικής δικαιοσύνης διασφαλίζοντας ότι το πράσινο είναι διαθέσιμο σε διαφορετικές γειτονιές, ιδίως σε εκείνες με υψηλότερη κοινωνική ευαλωτότητα.

Αντίκτυπος και Επιτεύγματα

Εάν εφαρμοστεί πλήρως, το σχέδιο αναμένεται να αυξήσει τον συνολικό χώρο πρασίνου στην πόλη κατά 10%, να μειώσει τις αρνητικές επιπτώσεις των καυσώνων, να βελτιώσει την ποιότητα του αέρα και του εδάφους και να υποστηρίξει τη βιοποικιλότητα. Οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις περιλαμβάνουν επίσης βελτιωμένη δέσμευση άνθρακα, αυξημένη ικανοποίηση του κοινού και μεγαλύτερη αστική βιωσιμότητα. Με αυτόν τον τρόπο, το αποτύπωμα άνθρακα της πόλης θα συρρικνωθεί και η πόλη θα κινηθεί προς ένα πιο πράσινο μέλλον. Η μεθοδολογία και οι αρχές θα μπορούσαν να προσαρμοστούν από άλλους δήμους που αντιμετωπίζουν παρόμοιες προκλήσεις. Η ενσωμάτωση αυτού του σχεδίου με ευρύτερες περιφερειακές ή εθνικές στρατηγικές προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή είναι επίσης εφικτή. Η έμφαση που δίνει στον συμμετοχικό σχεδιασμό και

την χωρική ισότητα το καθιστά ισχυρό υποψήφιο για επαναληψιμότητα σε πόλεις που έχουν δεσμευτεί για λύσεις βασισμένες στη φύση και βιώσιμο αστικό μετασχηματισμό.

Διδάγματα

Οι πολιτικές που αναφέρονται μπορούν φυσικά να κατηγοριοποιηθούν με διάφορους τρόπους. Πολλές από αυτές δεν έχουν έναν μόνο σκοπό, αλλά στοχεύουν να καλύψουν αρκετούς από τους μακροτομεακούς τομείς που αναφέρονται στο εγχειρίδιο. Το σημαντικό που πρέπει να αποκομίσετε από τις πολιτικές που ερευνήθηκαν είναι ότι:

- Αυτές οι πολιτικές εμπλέκουν διάφορους ενδιαφερόμενους φορείς και πολίτες. Η συμμετοχή πολλών ενδιαφερόμενων φορέων είναι απαραίτητη για την επίτευξη των στόχων των πολιτικών και την ανάπτυξη της απαραίτητης περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης.
- Η καινοτομία στην υλοποίηση διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο τόσο ως προς τα αποτελέσματα όσο και ως προς την ενσωμάτωση και τη συμμετοχικότητα. Οι πολιτικές που ενσωματώνουν κοινωνικές καινοτομίες μπορούν να επιτύχουν καλύτερα αποτελέσματα και αυξημένη συμμετοχή του κοινού.
- Για να είναι μια πολιτική επαναλήψιμη, πρέπει να διαθέτει σαφείς στόχους και μεθόδους αξιολόγησής τους. Παραδείγματα, όπως το «Σχέδιο βιώσιμης αστικής κινητικότητας των Σκοπίων», δείχνουν πώς μια πολιτική μπορεί να εξελιχθεί από το τοπικό στο εθνικό επίπεδο, επιτυγχάνοντας παράλληλα τους βασικούς της στόχους.
- Οι περιβαλλοντικές πολιτικές πρέπει επίσης να έχουν κοινωνικούς στόχους. Πέρα από τη συμμετοχή των πολιτών, οι πολιτικές αυτές πρέπει να διαθέτουν εκπαιδευτικό χαρακτήρα για τους δικαιούχους και να προσφέρουν κοινωνικό όφελος, προκειμένου να θεωρηθούν πλήρως επιτυχημένες

Αποτελέσματα διαβουλεύσεων με τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής

Η ενότητα αυτή παρουσιάζει μια ανάλυση των συζητήσεων που πραγματοποιήθηκαν με διάφορους εμπλεκόμενους φορείς κατά τη διάρκεια της εκπόνησης του παρόντος εγχειριδίου. Οι διαβουλεύσεις αφορούν τις πολιτικές που αναλύθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο, τον τρόπο με τον οποίο οι φορείς υλοποίησαν τις πολιτικές αυτές, καθώς και τις αντιδράσεις που προκάλεσαν στην κοινωνία. Οι εμπλεκόμενοι που συμμετείχαν περιλάμβαναν δημάρχους, εκπροσώπους δήμων, υπεύθυνους υλοποίησης πολιτικών, προϊσταμένους τμημάτων και συντονιστές έργων. Σκοπός της ενότητας είναι να βοηθήσει τους αναγνώστες του εγχειριδίου να κατανοήσουν:

- τους τρόπους με τους οποίους επιτεύχθηκε η υποστήριξη και η δημόσια προβολή
- τα προβλήματα και οι τις αντιστάσεις που ενδέχεται να προέκυψαν
- τον αντίκτυπο των πολιτικών και τις περαιτέρω ανάγκες που αναδείχθηκαν

Στήριξη και δημόσια προβολή

Οι διαβουλεύσεις με τους εμπλεκόμενους φορείς παρείχαν ενδιαφέρουσες πληροφορίες σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους επιδιώκουν να ενισχύσουν τη δημόσια προβολή και υποστήριξη των περιβαλλοντικών πολιτικών τους. Εξάλλου, καμία περιβαλλοντική πολιτική δεν μπορεί να επιτύχει χωρίς την ενεργό συμμετοχή του κοινού. Πολλοί από τους συμμετέχοντες πρότειναν την εκπόνηση ενημερωτικών εκστρατειών και τη διανομή έντυπου υλικού που μπορεί αργότερα να ανακυκλωθεί. Ενημερωτικά φυλλάδια παρέχουν ουσιαστικές πληροφορίες στους αποδέκτες των πολιτικών και παράλληλα προσεγγίζουν το ευρύτερο κοινό, είτε μέσω διανομής κατ' οίκον, είτε μέσω μοιράσματος φυλλαδίων σε δημόσιους χώρους, όπως οι λαϊκές αγορές ή οι εμπορικοί δρόμοι. Ένας από τους συμμετέχοντες σημείωσε ότι, όταν πρόκειται για κομποστοποίηση ή διαχείριση απορριμμάτων, αποτελεί καλή πρακτική να αποστέλλεται μαζί με το ενημερωτικό φυλλάδιο και ένα σετ κάδων απορριμμάτων, ώστε να ενθαρρύνεται η συμμετοχή των πολιτών. Επίσης, εκστρατείες ενημέρωσης από πόρτα σε πόρτα έχουν δείξει θετικά αποτελέσματα, αν και απαιτούν το απαραίτητο προσωπικό· κάτι που συχνά οι μικροί δήμοι δε διαθέτουν.

Οι εκδηλώσεις αυτές συνήθως περιλαμβάνουν σύντομες θεωρητικές εισηγήσεις, που λειτουργούν ως έναυσμα για συζήτηση, ακολουθούμενες από ανοικτού τύπου συζητήσεις επίλυσης προβλημάτων, οι οποίες διατηρούν το ενδιαφέρον του κοινού σε υψηλά επίπεδα. Παράλληλα, εναρκτήριες και καταληκτικές εκδηλώσεις, οι οποίες σηματοδοτούν την έναρξη και τη λήξη μιας στρατηγικής ή παρουσιάζουν τα αποτελέσματα κατά την πορεία υλοποίησης, συμβάλλουν σημαντικά στη δημόσια αναγνώριση, την αύξηση της δημόσιας προβολής και την προσέλκυση νέων υποστηρικτών. Ωστόσο, αρκετοί συμμετέχοντες επισήμαναν ότι οι εκδηλώσεις αυτές πρέπει να έχουν κοινοτικό χαρακτήρα και όχι την τυπική, αποστασιοποιημένη μορφή που συχνά αποξενώνει το κοινό. Δραστηριότητες σε επίπεδο κοινότητας αλλάζουν τη συλλογική νοοτροπία και ενισχύουν την αποτελεσματικότητα μιας πολιτικής, ενώ ταυτόχρονα εκπαιδεύουν το κοινό. Για παράδειγμα η δωρεάν διάθεση κομπόστ σε λαϊκές αγορές μπορεί να αναδείξει τα απτά οφέλη της ανακύκλωσης και με επισκέψεις σε σχολεία επιτυγχάνεται η εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση των μαθητών σχετικά με την ανακύκλωση και τη βιωσιμότητα.

Οι επισκέψεις σε σχολεία και η συμμετοχή εκπαιδευτικών φορέων, πιθανόν μέσω ΜΚΟ, μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση των περιβαλλοντικών πολιτικών. Η εκπαίδευση των νεότερων γενεών με στόχο την εξοικείωσή τους με βιώσιμες πρακτικές από μικρή ηλικία αυξάνει τη δημόσια υποστήριξη των μελλοντικών πολιτών. Δεδομένου ότι οι δήμοι συχνά δε διαθέτουν επαρκές προσωπικό για τέτοιες δράσεις, η

εμπλοκή των ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον χώρο της εκπαίδευσης και του περιβάλλοντος μπορεί να αποδειχθεί εξαιρετικά χρήσιμη για την ενίσχυση της υποστήριξης και της προβολής των «πράσινων» πολιτικών.

Αναδυόμενα προβλήματα και αντιστάσεις

Οι πολιτικές που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος συχνά ζητούν από τους πολίτες να αλλάξουν επιβλαβείς συνήθειες που είχαν υιοθετήσει ή/και να υιοθετήσουν νέες πρακτικές στην καθημερινή τους ζωή. Παρότι οι αλλαγές αυτές αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ατόμων και στην καθιέρωση πιο βιώσιμων προτύπων συμπεριφοράς, πολλές φορές προκαλούν αντιδράσεις, οι οποίες με τη σειρά τους δημιουργούν εμπόδια στην εφαρμογή των πολιτικών. Κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων με τους ενδιαφερόμενους φορείς, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να αναφερθούν στις αντιδράσεις που συνάντησαν, καθώς και στους τρόπους αντιμετώπισής τους.

Ένα από τα βασικά προβλήματα που επισημάνθηκαν από τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής είναι η έλλειψη ικανοτήτων και οι περιορισμοί επιβολής που αντιμετωπίζουν. Οι δήμοι και ιδίως εκείνοι που βρίσκονται σε μικρές, αγροτικές περιοχές συχνά δεν διαθέτουν επαρκείς τεχνικούς, οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους για να εφαρμόσουν αποτελεσματικά τις «πράσινες» πολιτικές τους. Το πρόβλημα είναι πιο έντονο σε περιοχές όπου εξακολουθούν να παρατηρούνται φαινόμενα παράνομης καύσης απορριμμάτων, χρήσης μη εξουσιοδοτημένων χωματερών ή ανεπαρκών συστημάτων αποχέτευσης. Όπως τόνισαν οι συμμετέχοντες, παρά τις προσπάθειες που καταβάλλουν, αυτού του είδους οι προκλήσεις είναι δύσκολο να αντιμετωπιστούν χωρίς περαιτέρω υποστήριξη από την κεντρική διοίκηση, ιδίως σε ό,τι αφορά τη χρηματοδότηση, που επηρεάζει άμεσα όλους τους υπόλοιπους τομείς.

Επιπλέον, αντιστάσεις προκύπτουν συχνά όταν τα προτεινόμενα μέτρα επηρεάζουν οικονομικά συμφέροντα ή καθημερινές συνήθειες. Οι πιο συνηθισμένες αλλαγές που καλούνται να υιοθετήσουν οι πολίτες σχετίζονται με την ταξινόμηση απορριμμάτων, την κομποστοποίηση ή την αύξηση τελών διαχείρισης απορριμμάτων. Αυτές οι αλλαγές απαιτούν χρόνο και εκπαίδευση, προκειμένου το κοινό να μπορέσει να τις ενσωματώσει στην καθημερινότητά του. Όπως σημείωσε ένας συμμετέχων, η αντίσταση δεν εκφράζεται πάντα άμεσα, αλλά συχνά εμμέσως, μέσα από ελλιπή συμμόρφωση. Για παράδειγμα, όταν εφαρμόστηκε η κομποστοποίηση, παρατηρήθηκε ότι στους κάδους κομποστοποίησης κατέληγαν συχνά υλικά που ανήκαν σε άλλους κάδους, δείχνοντας έλλειψη κατανόησης ή προσαρμογής στη νέα πρακτική.

Οι παραπάνω αντιστάσεις συνδέονται, στις περισσότερες περιπτώσεις, με την έλλειψη επαρκούς επικοινωνίας ανάμεσα στις αρχές και τους πολίτες. Παρότι οι αρμόδιοι προσπαθούν να ενισχύσουν τη δημόσια ορατότητα και συμμετοχή, αυτό δεν είναι πάντα αρκετό ή δεν επιτυγχάνει το αναμενόμενο αποτέλεσμα. Όταν συμβαίνει αυτό, οι κάτοικοι ενδέχεται να θεωρήσουν τα μέτρα περιττά ή αναποτελεσματικά. Επιπλέον, όπως επισημάνθηκε από τους συμμετέχοντες, η έλλειψη εμπιστοσύνης προς τέτοιες πολιτικές

είναι συχνό φαινόμενο, αποτέλεσμα παλαιότερων αποτυχιών ή ελλιπούς διαφάνειας κατά την εφαρμογή. Η διαφάνεια και οι πρωτοβουλίες διαλόγου, όπως έδειξε το παράδειγμα της Tauragė, συμβάλλουν στη διευκρίνιση τέτοιων ζητημάτων και στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης μεταξύ πολιτών και τοπικών αρχών.

Εξίσου σημαντικό είναι να λαμβάνεται υπόψη το πολιτισμικό υπόβαθρο των πολιτών. Οι συμμετέχοντες στις συνεντεύξεις υπογράμμισαν ότι είναι κρίσιμο να κατανοηθεί η πολιτισμική ταυτότητα και οι καθημερινές συνήθειες των κατοίκων στους οποίους απευθύνεται μια πολιτική, καθώς πρακτικές όπως η ακατάλληλη απόρριψη απορριμμάτων μπορεί να είναι βαθιά ριζωμένες στην τοπική κουλτούρα. Για την αντιμετώπιση τέτοιων θεμάτων, η πλειονότητα των συμμετεχόντων συμφώνησε ότι απαιτούνται εκπαιδευτικά προγράμματα, τα οποία θα παρέχουν καθοδήγηση, θα ενημερώνουν, ώστε να εκλείψουν οι προκαταλήψεις και τα στερεότυπα.

Αντίκτυπος και ανάγκες

Σύμφωνα με τους εμπλεκόμενους φορείς, ο αντίκτυπος των περιβαλλοντικών πολιτικών είναι πολυδιάστατος και γίνεται αισθητός σε διάφορους τομείς της καθημερινής ζωής. Οι πολιτικές για την προστασία του περιβάλλοντος μπορούν να ενισχύσουν την ανθεκτικότητα μιας περιοχής μέσω της βελτίωσης των υποδομών. Παραδείγματα, όπως επενδύσεις σε πράσινους χώρους, αναβάθμιση εγκαταλελειμμένων περιοχών και βελτίωση του οδικού δικτύου, συμβάλλουν στη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος και στην καλύτερη κατανομή ευθυνών μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων. Επιπλέον, πολιτικές που μειώνουν τον περιβαλλοντικό κίνδυνο, όπως τα σχέδια παύσης λειτουργίας και αποκατάστασης παράνομων χωματερών, ή οι περιβαλλοντικές αξιολογήσεις εγκαταστάσεων (π.χ. μονάδων κομποστοποίησης στα Σκόπια και στη Μεταμόρφωση), συνέβαλαν στην αντιμετώπιση επείγουσών προκλήσεων που σχετίζονται με τα απόβλητα και τη ρύπανση.

Μια ακόμη σημαντική προοπτική είναι η ενεργός δράση των πολιτών. Αν και η συμμετοχή των πολιτών δεν είναι εύκολο να επιτευχθεί και, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, συχνά συναντά αντιστάσεις, παραμένει ένας από τους βασικούς στόχους των περιβαλλοντικών πολιτικών. Σε πολλές περιπτώσεις, όπως ανέφεραν οι συνεντευξιαζόμενοι, η ενεργός δράση επιτεύχθηκε μέσω κινήτρων, όπως κουπόνια για νέους, οικολογικών πόντων ή μειώσεις φόρων. Αυτά τα κίνητρα ενθάρρυναν τους πολίτες να διαχωρίζουν πριν παραδώσουν τα απορρίμματα, συμμετέχοντας πιο ενεργά στις πολιτικές για το περιβάλλον. Παράλληλα, τοπικές πρωτοβουλίες όπως η διανομή σακουλών ανακύκλωσης, η τοποθέτηση μηχανών ανταποδοτικής ανακύκλωσης και τα εκπαιδευτικά προγράμματα στα σχολεία συνέβαλαν στη διαμόρφωση καθημερινών οικολογικών συνηθειών, με θετικό αντίκτυπο στα συνολικά περιβαλλοντικά σχέδια. Σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως ανέφεραν οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής, όταν οι πολίτες είχαν ενεργό ρόλο στον αστικό σχεδιασμό και την υλοποίηση δράσεων, όπως για παράδειγμα μέσω δενδροφυτεύσεων ή

δράσεων ευαισθητοποίησης, αυτό ενίσχυσε την περιβαλλοντική συνείδηση και την αίσθηση ευθύνης.

Ταυτόχρονα, ορισμένες πολιτικές είχαν και εκπαιδευτικό αντίκτυπο, ενισχύοντας την περιβαλλοντική επίγνωση και προσδίδοντας κοινωνικό χαρακτήρα ένταξης στις πρωτοβουλίες. Επιπλέον, πολιτικές που υλοποιήθηκαν από δημοτικές επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας (Public Utility Companies – PUCs), όπως στην περιοχή Termini, παρείχαν ευκαιρίες σε ανέργους πολίτες να ενισχύσουν και να αναπτύξουν δεξιότητες. Παρότι η εμπλοκή αυτή ήταν βραχυπρόθεσμη και με περιορισμένες ώρες απασχόλησης, το γεγονός ότι οι PUCs λειτουργούσαν σε συνέργεια με προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, είχε ως αποτέλεσμα ορισμένοι συμμετέχοντες να βρουν εργασία.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι πολλοί εμπλεκόμενοι συμφώνησαν πως ο στρατηγικός σχεδιασμός και η συνεργασία μεταξύ διαφορετικών δήμων και φορέων μπορούν να ενισχύσουν τον κοινωνικό αντίκτυπο των πολιτικών. Κοινά έργα μεταξύ δήμων ενισχύουν τη συνεργασία και αυξάνουν τη δυνατότητα επαναληψιμότητας μιας πολιτικής, οδηγώντας σε πιο αποτελεσματική διαχείριση αποβλήτων και συντονισμό περιβαλλοντικών δράσεων, όπως στην περίπτωση των Σκοπίων, που συνεργάζονται διαρκώς με γειτονικούς δήμους. Επιπλέον, μακροπρόθεσμος σχεδιασμός, όπως το σχέδιο κλιματικής ουδετερότητας και πρασίνου της Tauragė ή η πολιτική «Zero Waste» της Σκύρου, μπορούν να δημιουργήσουν βιώσιμες δομές και υποδομές μακράς διάρκειας, που θα ενισχύσουν τη βιωσιμότητα και την ανθεκτικότητα των τοπικών κοινωνιών.

Αποτελέσματα των διαβουλεύσεων με τις τοπικές περιβαλλοντικές επιτροπές

Το παρόν κεφάλαιο παρουσιάζει την ανάλυση των συζητήσεων που πραγματοποιήθηκαν με τοπικές περιβαλλοντικές επιτροπές στις χώρες-εταίρους κατά τη διάρκεια της ανάπτυξης του παρόντος εγχειριδίου. Οι διαβουλεύσεις αφορούν τις πολιτικές που αναλύθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο και τον τρόπο με τον οποίο οι τοπικές περιβαλλοντικές επιτροπές τις αντιλαμβάνονται. Οι επιτροπές αυτές συγκροτήθηκαν από οργανισμούς που προωθούν περιβαλλοντικές δράσεις, καθώς και από ενεργούς πολίτες και πολίτες που επιθυμούν να εμπλακούν σε δράσεις και συζητήσεις σχετικές με το περιβάλλον. Οι συζητήσεις των επιτροπών πραγματοποιήθηκαν υπό τη μορφή στρογγυλής τραπέζης. Κάθε τραπέζι απαρτιζόταν από τουλάχιστον πέντε συμμετέχοντες, ενώ συνολικά 98 άτομα έλαβαν μέρος στις διαβουλεύσεις. Οι συζητήσεις υπήρξαν ιδιαίτερα γόνιμες και επικεντρώθηκαν γύρω από τα εξής θέματα:

- Ενημέρωση σχετικά με μια πολιτική και τα αποτελέσματα που αυτή μπορεί να έχει
- Προβλήματα και αντιστάσεις που προκύπτουν από την τοπική κοινωνία
- Συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας στη διαδικασία λήψης αποφάσεων

- Επαναληψιμότητα των πολιτικών και λοιπές μελλοντικές ανάγκες

Οι συμμετέχοντες, μέσα από διάλογο, ανταλλαγή ιδεών και αναστοχασμό, ανέλυσαν τις πολιτικές και εντόπισαν τις ανάγκες για περαιτέρω ανάπτυξη περιβαλλοντικών πρωτοβουλιών. Πάνω απ' όλα, οι τοπικές επιτροπές θεωρήθηκαν καθοριστικής σημασίας για την ενίσχυση της παρουσίας των πολιτών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Ενημέρωση σχετικά με τις πολιτικές

Η ενημέρωση των κατοίκων σχετικά με μια πολιτική είναι εξαιρετικά σημαντική, ιδίως όταν πρόκειται για περιβαλλοντικές πολιτικές, καθώς χωρίς τη συμμετοχή των πολιτών δεν μπορεί να υπάρξει ουσιαστική επιτυχία. Κατά τη διάρκεια της συζήτησης στρογγυλής τραπέζης, τα μέλη των τοπικών επιτροπών ανέφεραν ότι ήταν ενήμερα για ορισμένες πολιτικές. Για παράδειγμα, στην περίπτωση του HRB, όλοι οι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι γνώριζαν την πολιτική, καθώς είχαν προηγουμένως επηρεαστεί από πλημμύρες και ήταν ικανοποιημένοι που η πρωτοβουλία προστάτευε τους οικισμούς και τις υποδομές. Σε άλλες περιπτώσεις, οι συμμετέχοντες δεν είχαν ξεκάθαρη εικόνα εξ αρχής, ωστόσο μέσα από τη συζήτηση συνειδητοποίησαν ότι γνώριζαν ήδη την πολιτική που εξεταζόταν και θεώρησαν τη διαδικασία μια καλή ευκαιρία να μάθουν περισσότερα για τα αποτελέσματά της. Οι περισσότερες πληροφορίες που διέθεταν προέρχονταν από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τα οποία, όπως ανέφεραν, συχνά δεν παρέχουν πλήρη πληροφόρηση, με αποτέλεσμα οι πολίτες να μην κατανοούν πλήρως τις προκλήσεις ή τον πραγματικό αντίκτυπο μιας πολιτικής.

Σε αρκετές περιπτώσεις, η ενημέρωση περιοριζόταν στις ορατές δράσεις σε επίπεδο κοινότητας, χωρίς να υπάρχει βαθύτερη γνώση των επιπτώσεων της πολιτικής. Ορατά αποτελέσματα, όπως καθαρότερες γειτονίες, βελτιωμένη διαχείριση απορριμμάτων ή αναβαθμισμένοι δημόσιοι χώροι, ήταν συχνά εύκολο να παρατηρηθούν. Οι συμμετέχοντες συμφώνησαν σχεδόν ομόφωνα ότι οι πολιτικές που επιδιώκουν τη βιώσιμη διαβίωση και την περιβαλλοντική προστασία είναι καθοριστικές για το βιώσιμο μέλλον μιας πόλης. Ωστόσο, τόνισαν ότι η θετική επίδραση εξαρτάται από την ορθή εφαρμογή, κάτι που δεν μπορεί να επιτευχθεί εάν οι πολίτες δεν συμμετέχουν στη διαδικασία διαβούλευσης.

Κατά τη διάρκεια των συζητήσεων, οι συμμετέχοντες εξέφρασαν την άποψη ότι οι πολιτικές αυτές είναι ελκυστικές στη θεωρία, αλλά χρειάζονται καλύτερη στρατηγική επικοινωνίας για να είναι αποτελεσματικές. Επιπλέον, υπογράμμισαν τη σημασία της εκπαίδευσης τόσο των εμπλεκόμενων φορέων όσο και των πολιτών, καθώς και της ανάγκης για παρακολούθηση και συνέχιση των δράσεων. Η απλή παροχή πληροφοριών διαδικτυακά δεν επαρκεί. Οι αρχές οφείλουν να επικοινωνούν απευθείας με τους κατοίκους, να εξηγούν τις πολιτικές με σαφήνεια και να τις σχεδιάζουν με γνώμονα τη διευκόλυνση των πολιτών και όχι την τιμωρία τους.

Αναδυόμενα ζητήματα και αντιστάσεις

Κατά τη διάρκεια των συζητήσεων στρογγυλής τραπέζης, οι τοπικές περιβαλλοντικές επιτροπές συζήτησαν εκτενώς σχετικά με τα προβλήματα και τις αντιστάσεις που ενδέχεται να προκύψουν κατά την εφαρμογή των πολιτικών. Η πιο συχνή ανησυχία που εκφράστηκε αφορούσε τις οικονομικές πτυχές των πολιτικών. Πολλοί συμμετέχοντες εξέφρασαν δυσaréσκεια για την αύξηση των περιβαλλοντικών φόρων και για το οικονομικό βάρος που μπορεί να επιβαρύνει δυσανάλογα τους κατοίκους αγροτικών περιοχών. Το ζήτημα αυτό συνδέεται στενά και με το επίπεδο εμπιστοσύνης των πολιτών προς τις τοπικές τους αρχές. Πολλοί συμμετέχοντες δήλωσαν ότι αισθάνονται πως η φωνή τους δεν ακούγεται, φέρνοντας ως παράδειγμα κοπές δέντρων σε περιοχές με ελλιπείς χώρους πρασίνου, μειωμένη χρήση ηλεκτρικών οχημάτων, που θα μπορούσε να μειώσει τις εκπομπές CO₂, ή ανεπαρκείς πρακτικές ανακύκλωσης χωρίς κατάλληλη ενημέρωση ή εκπαίδευση των πολιτών. Αυτό οδηγεί συχνά σε απάθεια ή παθητική αντίσταση, που σε ορισμένες περιπτώσεις καταλήγει σε άρνηση συμμόρφωσης με τα μέτρα, καθώς οι πολίτες δεν πιστεύουν ότι θα υπάρξει ουσιαστική αλλαγή ή αντιτίθενται έντονα στις πολιτικές.

Προβλήματα μπορεί επίσης να προκύψουν από ανεπαρκή διαχείριση των πολιτικών, ιδίως όταν επιχειρείται να εφαρμοστεί μια μικρής κλίμακας πολιτική σε ευρύτερο επίπεδο χωρίς την απαιτούμενη προετοιμασία. Όπως ανέφεραν ορισμένοι συμμετέχοντες, αυτό μπορεί να οδηγήσει σε αντίδραση τόσο εντός των αρχών (λόγω έλλειψης προσωπικού) όσο και από τους πολίτες, που θεωρούν πως πρόκειται για αποτυχημένη επένδυση. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι αντιστάσεις των πολιτών σε πολιτικές «πράσινων μεταφορών», όταν οι δημόσιες συγκοινωνίες δεν είναι επαρκείς, τακτικές ή σύγχρονες, με αποτέλεσμα οι οδηγοί να μην επιλέγουν εναλλακτικές λύσεις. Η έλλειψη ενημέρωσης αποτελεί επίσης πηγή αντίστασης. Πολλοί κάτοικοι δεν γνωρίζουν πώς να διαχειριστούν τα απορρίμμά τους, σε ποιον κάδο αντιστοιχεί κάθε υλικό, ή πώς λειτουργεί η διαδικασία ανακύκλωσης. Αυτά τα κενά γνώσης οδηγούν σε σκεπτικισμό και υπονομεύουν την αποτελεσματικότητα των πολιτικών.

Παράλληλα, η χαμηλή περιβαλλοντική κουλτούρα που επικρατεί σε ορισμένες περιοχές λειτουργεί αντίρροπα προς τις πολιτικές προστασίας του περιβάλλοντος. Όπως επισημάνθηκε στις συζητήσεις, λόγω αυτής της έλλειψης περιβαλλοντικής κουλτούρας, αρκετοί πολιτικοί φορείς διστάζουν να προχωρήσουν σε τέτοιες πολιτικές, φοβούμενοι την απώλεια ψήφων εξαιτίας πιθανών αντιδράσεων. Για να ξεπεραστούν τέτοιες αντιστάσεις, οι τοπικές περιβαλλοντικές επιτροπές υπογράμμισαν την ανάγκη για στοχευμένη στρατηγική επικοινωνίας ώστε οι πολιτικές να είναι ξεκάθαρες και κατανοητές, καθώς και για εκπαίδευση των πολιτών μέσα από συνεργασία δημόσιων αρχών και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, με στόχο να καλυφθεί το υφιστάμενο γνωστικό κενό.

Συμμετοχή της τοπικής κοινότητας στη διαδικασία λήψης αποφάσεων

Η εμπλοκή της τοπικής κοινότητας στη διαδικασία λήψης αποφάσεων είναι υψίστης σημασίας εάν οι αρχές επιθυμούν να επιτύχουν τους στόχους μιας πολιτικής. Για να εξασφαλιστεί η απαραίτητη συμμετοχή των κατοίκων, οι συμμετέχοντες συμφώνησαν ότι είναι αναγκαία μια στενότερη επαφή μεταξύ των δήμων και των πολιτών. Συγκεκριμένα, επισημάνθηκε ότι οι δημοτικές αρχές θα πρέπει να έρχονται συχνά σε επαφή με το κοινό, είτε μέσω διοργάνωσης εκδηλώσεων σε πλατείες και δημόσιους χώρους, είτε με επισκέψεις σε κοινωνικούς χώρους όπως αγορές και πολιτιστικά κέντρα και όχι μόνο κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου. Επιπλέον, τα υφιστάμενα δίκτυα, όπως πολιτιστικοί σύλλογοι, τοπικοί φορείς, ομάδες νέων και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, θα πρέπει να έχουν πιο ενεργό ρόλο, τόσο στη διαβούλευση των πολιτικών, όσο και στη διάδοση και αξιολόγηση των δράσεων, καθώς βρίσκονται σε διαρκή επαφή με τους πολίτες.

Παράλληλα, τονίστηκε η ανάγκη για δομημένες στρατηγικές επικοινωνίας. Οι πληροφορίες πρέπει να φτάνουν στους κατοίκους με τρόπο ολοκληρωμένο και κατανοητό. Όταν οι πολίτες διαθέτουν πλήρη πληροφόρηση, χωρίς κενά, είναι σε θέση να κινητοποιηθούν περισσότερο, γνωρίζοντας τι συμβαίνει στην περιοχή τους. Πρέπει επίσης να γίνουν επενδύσεις στον τομέα της εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης. Η ένταξη περιβαλλοντικών θεμάτων στα σχολεία και τα πολιτιστικά κέντρα, καθώς και οι κοινές δράσεις με ΜΚΟ που επικεντρώνονται στις γειτονιές, μπορούν να δημιουργήσουν αίσθημα συμμετοχής και ενδυνάμωσης σε παιδιά και ενήλικες. Εξίσου σημαντική είναι η διαφάνεια σε όλη τη διαδικασία. Οι αρχές πρέπει να κερδίσουν την εμπιστοσύνη των κατοίκων ώστε να τους κινητοποιήσουν ενεργά. Καθαρά και πρακτικά παραδείγματα για την καθημερινή ζωή, σε συνδυασμό με απλές επεξηγήσεις των πολιτικών, μπορούν να μειώσουν τη σύγχυση και να ενισχύσουν το ενδιαφέρον των πολιτών. Επιπλέον, αν και κάποιοι συμμετέχοντες εξέφρασαν επιφυλάξεις, μηχανισμοί κινήτρων και επιβραβεύσεων όπως μειωμένα δημοτικά τέλη ή άμεση συμμετοχή σε νέα δημοτικά προγράμματα, μπορούν να ενθαρρύνουν περαιτέρω συμμετοχή.

Σε γενικές γραμμές, οι ομάδες συμφώνησαν ότι ο συνεχής διάλογος αποτελεί το κλειδί για τη δημόσια συμμετοχή. Παράλληλα, συζητήθηκε και η ευθύνη των πολιτών σχετικά με την ενεργό συμμετοχή τους. Ορισμένοι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, η υποχρεωτική υιοθέτηση πιο «πράσινων» πρακτικών μπορεί να είναι απαραίτητη, διαφορετικά δεν θα υπάρξει συμμόρφωση. Παρά τις διαφορετικές απόψεις, υπήρξε κοινή παραδοχή ότι η ενίσχυση και υποστήριξη των τοπικών ομάδων, ώστε να ενεργοποιηθεί η συμμετοχή της βάσης της κοινωνίας (grassroots participation), είναι αυτό που τελικά θα φέρει ουσιαστική αλλαγή στην ενεργό συμμετοχή των κατοίκων.

Επαναληψιμότητα των πολιτικών και μελλοντικές ανάγκες

Οι πολιτικές που συζητήθηκαν θεωρήθηκαν δυνητικά επαναλήψιμες και σε άλλες περιοχές. Οι περισσότεροι συμμετέχοντες συμφώνησαν ότι αυτό είναι εφικτό, ιδίως για πολιτικές που εστιάζουν σε ξηρασία, πλημμύρες ή διαχείριση απορριμμάτων. Ωστόσο, αρκετοί επεσήμαναν ότι η επαναληψιμότητα εξαρτάται από το τοπικό πλαίσιο. Καθοριστικοί παράγοντες αποτελούν επίσης το μέγεθος του δήμου, το ανθρώπινο δυναμικό και κυρίως οι διαθέσιμοι οικονομικοί πόροι. Για να είναι επιτυχής η υλοποίηση μιας πολιτικής, ο εκάστοτε φορέας πρέπει να λαμβάνει σοβαρά υπόψη αυτούς τους παράγοντες, καθώς και τις ιδιαιτερότητες της τοπικής κοινωνίας.

Επιπλέον, οι συμμετέχοντες σημείωσαν ότι πρέπει να υπάρχουν εξαιρέσεις στην εφαρμογή ορισμένων πολιτικών, όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο για να μη «πνιγεί» η τοπική κοινότητα. Αυτό προϋποθέτει συντονισμό μεταξύ γειτονικών περιοχών και, ενδεχομένως, εμπλοκή τοπικών φορέων. Αντίθετα, η συχνή επικάλυψη αρμοδιοτήτων μεταξύ δημοτικών και περιφερειακών αρχών μπορεί να εμποδίσει την εφαρμογή ή την αντιγραφή πολιτικών. Είναι επομένως απαραίτητο οι αρχές να έχουν σαφώς καθορισμένους ρόλους, ώστε να αποφεύγεται η σύγχυση στην τοπική κοινωνία.

Τέλος, όλες οι δράσεις πρέπει να συνοδεύονται από αντίστοιχες επενδύσεις στην εκπαίδευση των πολιτών και να βασίζονται σε μακροπρόθεσμα σχέδια εφαρμογής. Οι συμμετέχοντες τόνισαν επίσης τη σημασία της ενισχυμένης δημόσιας συμμετοχής και των απτών αποτελεσμάτων στο πεδίο, ώστε να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη προς τις αρχές.

Συστάσεις για πρωτοβουλίες πολιτικής που έχουν σχεδιαστεί από κοινού

Η διαβούλευση που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του έργου GEA ανέδειξε τόσο τις δυνατότητες των περιβαλλοντικών πολιτικών όσο και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν κατά την υλοποίησή τους. Τα πορίσματα από τις διαβουλεύσεις με υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τοπικές περιβαλλοντικές επιτροπές οδήγησαν στη διαμόρφωση μιας σειράς συστάσεων για τον συν-σχεδιασμό μελλοντικών περιβαλλοντικών πολιτικών. Οι συστάσεις αυτές αποσκοπούν αφενός στην αντιμετώπιση των υφιστάμενων προκλήσεων, και αφετέρου στην ενίσχυση των δήμων και των τοπικών κοινωνιών ώστε να συν-αναπτύσσουν πιο συμμετοχικές και βιώσιμες πολιτικές. Βάσει των παραπάνω, προτείνονται τα εξής:

- Οι **στρατηγικές επικοινωνίας** πρέπει να ενσωματώνονται στην υλοποίηση των πολιτικών. Τα μηνύματα που λαμβάνουν οι πολίτες οφείλουν να είναι **σαφή, ολοκληρωμένα** και σε **απλή γλώσσα**, μεταδιδόμενα τόσο μέσω **παραδοσιακών μέσων** (εφημερίδες, κοινωνικά δίκτυα) όσο και μέσω **τοπικών φορέων** όπως ΜΚΟ, πολιτιστικοί ή νεανικοί σύλλογοι.
- Η **ενσωμάτωση δράσεων εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης** μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στην επιτυχία των πολιτικών. Η **ένταξη προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης** σε σχολεία, πολιτιστικά κέντρα και δραστηριότητες γειτονιάς αυξάνει την ενημέρωση και οικοδομεί **μακροπρόθεσμη περιβαλλοντική συνείδηση**. Οι **κοινές προσπάθειες δήμων και ΜΚΟ** μπορούν να καλύψουν τα γνωστικά κενά και **να αντιμετωπίσουν τον σκεπτικισμό**, ιδίως γύρω από ζητήματα ανακύκλωσης.
- Η υιοθέτηση μηχανισμών συμμετοχής, όπως **συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης** ή τακτικές **δημόσιες συναντήσεις**, μπορεί να ενισχύσει την ενεργό συμμετοχή των πολιτών. Η συμμετοχή πρέπει να ξεκινά από τα **πρώτα στάδια** της διαμόρφωσης των πολιτικών και όχι μετά τη λήψη αποφάσεων.
- Ο σχεδιασμός πολιτικών με **κοινωνική διάσταση** είναι κρίσιμος. Πολιτικές που συνδυάζουν κοινωνικά οφέλη (όπως δημιουργία **θέσεων εργασίας, ανάπτυξη γειτονιών, μείωση δημοτικών τελών**) με περιβαλλοντικούς στόχους τείνουν να είναι πιο αποδεκτές από τους πολίτες.
- Οι δημοτικές ή περιφερειακές αρχές θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τα χαρακτηριστικά της περιοχής τους πριν αναλάβουν οποιαδήποτε δράση. Η επαναληψιμότητα των πολιτικών θα πρέπει πρώτα να λαμβάνει υπόψη το **μέγεθος**, την **οικονομική** και **ανθρώπινη ικανότητα**, καθώς και τις συγκεκριμένες **περιβαλλοντικές προκλήσεις** μιας περιοχής, πάντα σε συνδυασμό με τη συνεργασία με τις ΟΚΠ και τους πολίτες.
- Συνιστάται η **συνεργασία** μεταξύ διαφορετικών δήμων, περιφερειών και με την κεντρική κυβέρνηση για την αποφυγή **επικαλύψεων (overlaps)** και **ασυνεπειών** στην εφαρμογή πολιτικών. Η συνεργασία μεταξύ διαφορετικών εθνικών φορέων, καθώς και **ομάδες της κοινωνίας των πολιτών**, μπορεί να αποφέρει θετικά αποτελέσματα και πρόσβαση σε **πόρους της ΕΕ** για τη βιώσιμη ανάπτυξη μιας περιοχής.

- Τέλος, είναι εξαιρετικά σημαντικό οι πολιτικές που εφαρμόζονται να διαθέτουν **μακροπρόθεσμο σχέδιο βιωσιμότητας**. Η επένδυση σε πολιτικές με **ορατά αποτελέσματα** και **εξασφαλισμένη χρηματοδότηση** πέρα από εκλογικούς κύκλους θα οδηγήσει σε πιο σταθερά αποτελέσματα και θα ενισχύσει τη **σχέση εμπιστοσύνης** μεταξύ αρχών και πολιτών.

CUIABLU OÜ

THE JACITORO

Co-funded by
the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

2022-1-IT02-KA220-ADU-000087270